

30.6.2009

1(28)

Rahoitusmarkkinaosasto

Urpo Hautala ja Lasse Holopainen

YKSITYISKOHTAINEN LAUSUNTOYHTEENVETO**LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI SIDOTTUA PITKÄAIKAISSÄÄSTÄMISTÄ
KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI****Sisällysluettelo**

1. Johdanto	2
2. Hallituksen esitysluonnoksen yleiset lähtökohdat ja yleisperustelut.....	2
3. Soveltamisala - oikeushenkilöt/luonnolliset henkilöt	7
4. Palveluntarjoajat	7
5. Sijoituskohteet	8
6. Tietojenantovelvollisuus	12
7. Sopimusten irtisanominen ja siirrettävyys	14
8. Eläkeikä sekä säästövarojen vähimmäistakaisinmaksuaika ja nostoperusteet.....	16
9. Muut seikat	21
Nykyisten sopimusten asema	21
Säästämissopimus (varojen hallinnointi)	22
Vastuu puutteellisista tai virheellisistä tiedoista (9 §)	24
Edunsaajamääräys (11 §)	25
Peruuttaminen (12 §)	26
Ehtojen muuttaminen pakottavan lainsäädännön muuttumisesta johtuen (13 §).....	26
Rikosoikeudellinen vastuu (20 §).....	27
10. Luettelo lausunnonantajista (41 kpl)	28

1. Johdanto

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoja liittyen luonnokseen hallituksen esitykseksi sidottua pitkäaikaissäästämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Ministeriö on saanut luonnoksesta 41 lausuntoa. Valtaosa lausunnonantajista kannattaa sidottua pitkäaikaissäästämistä koskevan lainsäädäntöuudistuksen toteuttamista tai lausunnonantajilla ei ole uudistukseen huomauttamista. Lausunnoissa esitetään hankkeen jatkovalmistelua varten kannanottoja sekä muutos- ja tarkennusehdotuksia.

Alla on esitetty yhteenveto eri lausunnonantajien esille tuomista keskeisistä asioista ja kommentteista. Yhteenveto ei pääsääntöisesti kata pitkäaikaissäästämisen verosääntelyyn liittyviä lausuntoja, joista laaditaan yhteenveto valtiovarainministeriön vero-osaston toimesta. Kuitenkin ehdotuksia koskien eläkeikää sekä säästövarojen takaisinmaksuaikaa ja nostoperusteita käsitellään myös tässä lausuntoyhteenvedossa.

2. Hallituksen esitysluonnoksen yleiset lähtökohdat ja yleisperustelut

Valtaosa lausunnonantajista pitää hallituksen esitysluonnoksen yleisperusteluja ja ehdotettuja pitkäaikaissäästämisen kehittämisen lähtökohtia, tavoitteita ja toteuttamistapaa perusteltuina ja tarpeellisina. Erityisesti pitkäaikaissäästämisen edistäminen ja säästäjien valinnanmahdollisuuksien sekä palveluntarjoajien kilpailun lisääminen ovat saaneet lausuntojen perusteella vahvaa kannatusta. Muutama lausunnonantaja suhtautuu uudistuksen yleisiin lähtökohtiin ja toteuttamiseen nyky muodossaan varauksellisesti tai kielteisesti. Muutama lausunnonantaja esittää yleisperusteluihin täsmennyksiä ja muutoksia.

Muutama lausunnonantaja pitää tärkeänä, että pitkäaikaissäästämiseen liittyvää lainsäädäntöä kehitettäisiin myös siten, että mahdollistettaisiin kertamaksuisen eläkkeen hankkiminen verotuksellisesti järkevällä tavalla.

Viranomaiset

OM, SP ja Fiva suhtautuvat luonnoksen yleisperusteluihin myönteisesti ja kannattavat hankkeen toteuttamista.

STM pitää perusteltuna tavoitetta mahdollistaa lainsäädännöllä pitkäaikaissäästämissovimusten tarjoaminen, joihin liittyy vastaava verotuki kuin vapaaehtoiisiin eläkevakuutuksiin. STM pitää lakiesitysluonnoksia pääosin kannatettavina. STM:n näkemyksen mukaan esityksen perustelut antavat kuitenkin väärän kuvan lain tarkoituksesta siltä osin, kun niissä käsitellään pitkäaikaissäästämistä, ikään kuin mallin luonnissa olisi kyse eläkepoliittisesta ratkaisusta. STM katsoo, että ehdotettu ratkaisu ei ole eläkepoliittinen, vaan kuten esityksessä on todettu, kyseessä on rahoitusmarkkinoilla toteutettava elinkeino- ja sopimusoikeudellinen ratkaisu, joka tarjoaa yksittäisille kansalaisille mahdollisuuden säästämiseen vanhuuden varalle, mikäli heidän erityisolosuhteensa sitä edellyttävät. STM myös korostaa, että tällainen yksilöllinen säästäminen ei ole missään tapauksessa osa sosiaaliturvaa tai sosiaalivakuutusta. STM katsoo siten, että lain perusteluista tulisi poistaa eläkepoliittiset linjaukset.

Kilpailuvirasto suhtautuu esitykseen myönteisesti ja katsoo, että laaja keskenään kilpaillevien ja kilpailullisesti neutraalien tuotteiden tarjonta mitä todennäköisimmin tehostaa eläkesäästötuotteiden tarjoajien välistä kilpailua siten, että siitä hyötyvät viime kädessä

myös kuluttajat. Markkinoiden ja kilpailun toimivuuden kannalta palveluntarjoajan vaihtamisen mahdollisuus on ensiarvoisen tärkeää.

Kuluttajavirasto pitää verokannusteisten pitkäaikaissäätämistuotteiden kilpailun laajentamista tarpeellisenä toimenpiteenä ja kannattaa sitä. Vain eläkevakuutuksiin suunnattu verokannuste on tehnyt yksityisistä eläkevakuutuksista säästäjille kalliin vaihtoehdon vakuutusyhtiöiden niistä perimien suurten kulujen takia eikä vakuutusyhtiöiden ole tosiasiassa tarvinnut juuri kilpailla keskenään, kun kulut ovat olleet kaikilla verrattain korkeat.

Kuluttajavirasto pitää perusteltuna laatia tässä vaiheessa yleinen sopimus- ja elinkeino-oikeudellinen puitelainsäädäntö pitkäaikaissäätämistä varten. Eläkesäästämisen rinnalla voi olla syytä harkita verokannusteen kohdistamista myös muuhun sidottuun pitkäaikaissäätämiseen, kuten sairaus- ja hoivamenoihin, ja yhteisen, nämä vaihtoehdotiset säästämiskohteet huomioon ottavan lainsäädännön olemassaolo helpottaa sekä uudistusten tekniistä toteuttamista että tekee sidotun pitkäaikaissäätämisen pelisäännöt tutummiksi myös säästäjille. Kun pitkäaikaiseen säästämiseen tarjotut tuotteet itsessään ovat usein vaikeaselkoisia ja monimutkaisia, on hyvä, että lainsäädäntö, jolla säännellään niiden tarjontaa sidottuun pitkäaikaissäätämiseen, olisi kuitenkin mahdollisimman yhtenäinen ja pysyvä.

Tutkimuslaitokset

PTT katsoo, että kilpailunäkökohtien osalta esityksen sisältämät muutokset vievät tilanetta oikeaan suuntaan. PTT pitää kilpailun edistämisen kannalta hyödyllisenä tavoitetta sijoitustuotteiden standardoinniksi. Näin parannettaisiin tuotteiden sisältöjen ja hintojen vertailtavuutta. Kilpailunäkökulmasta on kannatettavaa se, että erilaiset säästämismuodot ovat mahdollisimman pitkälle samalla viivalla verotuksen suhteen. PTT kuitenkin esittää periaatteellisesta näkökulmasta myös hieman kritiikkiä itse verotukia kohtaan. PTT katsoo, että kansainvälisen ja suomalaisen kokemuksen mukaan kotitaloudet jopa jatkavat säästämistä eläkkeellä ja heiltä jää kuollessaan jälkeen huomattavasti ennen kaikkea asuntovarallisuutta. Tämä yhdistettynä muihin tekijöihin herättää PTT:n näkemyksen mukaan kysymyksen siitä, ovatko pitkäaikaissäätämisen verotuet enää suomalaisessa järjestelmässä ylipäätään perusteltuja. PTT katsoo lisäksi, että kaikessa sijoitustoiminnassa jää aina jossakin määrin avoimeksi kysymykseksi säästäjän ymmärrys riskin ja tuoton välisestä suhteesta. Tämä on erityisen ongelmallista pitkäaikaissäätämisen loppuvaiheessa. PTT toteaa, että tulisikin harkita keinoja, joilla vuosikymmenten aikana kerättyjen varojen merkittävä hupeneminen juuri ennen eläköitymistä estettäisiin. Käytännössä tämä tarkoittaisi tiettyjen riskirajojen asettamista joko tietyn iän jälkeen tai liukuvasti eläkeiän lähestyessä.

ETLA katsoo, että lakiluonnoksen lähtökohdat ja tavoitteet ovat perusteltuja. ETLA:n mukaan nykytilanne, jossa yksilöllisten eläkevakuutusten säästösumma tyypillisesti suojataan kuolemanvaravakuutuksella ja nostetaan keskimäärin ennen 70 vuoden ikää, on epätyydyttävä. ETLA toteaa myös, että sitoutuminen yhden vakuutusyhtiön tuotteisiin jo työiässä sisältää tarpeetonta kilpailun rajoittamista. Esitetty pitkäaikaissäätämisen verotuki laajentaa mahdollisuuksia kevyesti verotettuun pitkäaikaissäätämiseen ja sitä voidaan perustella verotuksen haittojen kertautumisella pitkän säästämisaajan kuluessa. Lausunnossaan ETLA kuitenkin katsoo, että ehdotetut uudistukset eivät ole ainoa, eivätkä välttämättä myöskään paras tapa edistää yhtä aikaa kilpailupoliittisia ja eläkepoliittisia tavoitteita. ETLA toteaaakin, että esitys olisi syytä palauttaa uuteen valmisteluun ja sovitaa se yhteen verotyöryhmän tulevien ehdotusten kanssa.

PT suhtautuu kielteisesti verotuen laajentamiseen ja toteaaakin, että säästämiseen lisätty yleinen verotuki ei ole perusteltu, koska sen vaikutus säästämisen kokonaismäärään ei ole kovin voimakas. PT:n mukaan pitkäaikaissäästämistä ja eläkevakuutuksia koskeva verotus olisi syytä sovittaa osaksi laajempaa verouudistusta, jossa myös nykyisiä veroetuuksia ja -vapauksia voitaisiin harkita ennakkoluulottomasti. PT suhtautuu erityisen kriittisesti verotuen muodostumiseksi tueksi arvopaperisäästämiseen.

Asiakkaiden edustajat

Osakesäästäjien Keskusliitto pitää erinomaisen hyvänä, että Suomessakin laajennetaan verohelpotuksin tuettua (eläke-) säästämistä koskemaan myös muuta kuin eläkevakuutusyhtiön kautta tapahtuvaa säästämistä. Liitto huomauttaa jakavansa lainvalmistelijan näkemyksen siitä, että nykyisellään eläkevakuutusyhtiön kautta tapahtuva säästäminen on kulurakenteeltaan erittäin epäedullinen. Liitto toteaa vielä huomioivansa, että tässä asiassa lainsäätäjä on aidosti kansalaisen asialla, vaikka paine toisenlaiseen ratkaisuun suurten eläkevakuutusyhtiöiden taholta on suuri.

Veronmaksajain Keskusliitto toteaa lausunnossaan pitävänsä esitystä säästäjän etuja merkittävästi lisäävänä ja kannattavansa esitetyn hallituksen esityksen antamista eduskunnalle. Keskusliitto pitää myös tärkeänä, että kertamaksullisen eläkevakuutuksen verotusta kehitetään toimivaksi.

Akava pitää välttämättömänä, että eläkesäästämiseen luodaan vaihtoehtoja ja kilpailu vapaaehtoisista eläkesäästöistä kasvaa. Nykytila, jossa vapaaehtoiset eläkevakuutuslaitokset usein ovat varsin lähellä tavallista säästämistä ja niitä saattavat rasittaa suuret asiakkaalta perittävät kulut, on Akavan mielestä täysin epätydyttävä. Akava pitää tärkeänä, että valvova viranomaisantaa nykyistä huomattavasti kattavammat ja yhdenmukaiset määräykset siitä, miten tuotteiden ominaisuuksista tiedotetaan ja miten kulut ilmoitetaan.

STTK katsoo, että verokannustinten neutraliteetin kannalta on oikeansuuntaista, että veroetu laajentuisi koskemaan muutakin pitkäaikaissäästämistä kuin yksilöllistä eläkevakuutusta. Veroedun laajentaminen koskemaan kaikkea pitkäaikaissäästämistä olisi sijoituslaitosten tasapuolisen ja toimivan kilpailun kannalta perusteltua. Eläkesäästäjän kannalta lisääntyvä kilpailu palveluntarjoajien välillä johtaisi todennäköisesti palveluntarjoajien kulujen pienentymiseen ja samalla eläkesäästäjän aseman parantumiseen. Erityisesti suorien osakesijoitusten hyväksyminen verotettujen pitkäaikaissijoitusten kohteisiin lisäisi palveluntarjoajien hintakilpailua. STTK huomauttaa myös, että sidotun pitkäaikaissäästämisen verotuen laajentamiseen liittyy sekä sitä puoltavia että sitä vastaan olevia näkökohtia. Lakisääteisen eläkejärjestelmän työmarkkinoilta poistumisikää nostavat toimenpiteet tulisi STTK:n mukaan ratkaista ennen kuin pitkäaikaissäästämisen verokohteluun tehdään muutoksia.

SAK korostaa lausunnossaan lakisääteisen työeläketurvan tason ja rahoituksen takaamisen tärkeyttä ja toteaa, että vapaaehtoisten eläkevakuutuslaitosten ja muiden säästämistuotteiden neutraali verokohtelu voitaisiin haluttaessa toteuttaa luopumalla jo olemassa olevasta vapaaehtoisten eläkevakuutusten verotuksesta. SAK:n näkemyksen mukaan myös julkisen talouden kestävyysvajeen ja valtionvelan takaisinmaksun vuoksi hankkeen toteuttamiselle ei ole perusteita.

EK katsoo, että vapaaehtoisen lisäeläketurvan verokannusteiden ja erilaisten säästämismahdollisuuksien kehittäminen on tarpeellista. EK yhtyy omassa lausunnossaan FK:n lausuntoon.

SY pitää pitkäaikaissäätämisen ja sitä koskevan verolainsäädännön uudistamisen tavoitteita perusteltuina. SY:n mielestä hankkeen lopputuloksena ei kuitenkaan saisi syntyä tilannetta, jossa pk-yritysten rahoitusmahdollisuudet heikkenevät muiden sijoitusmuotojen muuttuessa pk-yrityksiä suhteellisesti edullisemmiksi. SY:n mukaan pitkäaikaista säästämistä ei voida tukea ehdotetulla tavalla, mikäli pk-yritysten rahoituksen saantia ei voida uudistuksen yhteydessä varmistaa. SY pitää myös tärkeänä, että kertamaksullisen eläkkeen verotusta kehitetään.

EETU toteaa, että tarve yksilöllisen eläketurvan kasvattamiseen on lisääntynyt, kun lakisääteistä eläkejärjestelmää on heikennetty. Eläkesäästämisen tukeminen voi olla perusteltua silloin, kun lakisääteistä eläkettä kertyy niukasti katkonaisen työhistorian vuoksi esimerkiksi työttömyysjaksojen, opiskelun tai lasten kotihoidon ajoilta. Koska Suomessa jo nyt on mahdollisuus verotuettuun yksilölliseen eläkesäästämiseen, järjestelmään on hyvä saada uusia palveluntarjoajia, uusia tuotteita ja siten lisää kilpailua. EETU:n mukaan olisi järkevää, että yksilölliset sopimukset automaattisesti muunnettaisiin vastaamaan uutta korotettua eläkeikää.

Yksilöllisen eläketurvan liberaali verotuskohtelu sekä maksujen vähennysten että eläkesuorituksen osalta johtaisi kiinnostuksen vähentymiseen lakisääteistä eläketurvaa kohtaan. EETU korostaa, että ensisijaisesti on huolehdittava lakisääteisestä eläkejärjestelmästä.

Kuntaliitto pitää pitkäaikaissäätämistä koskevan puitelain tavoitteita hyvinä eikä sillä ole huomautettavaa esitykseen. Verokannusteiden laajentaminen pitkäaikaissäätämiseen vähentää kuitenkin kuntien verotuloja, koska vähennykset kohdistuvat osittain kunnallisverotettavaan tuloon. Säästösumma puolestaan tulee aikanaan verotettavaksi pääomatulona, jonka tuotto menee kokonaisuudessaan valtiolle. Hallituksen esitysluonnoksessa arvioidaan kuntien verotuottojen vähentyvän esityksen vaikutuksesta noin 3,2 miljoonaa euroa vuodessa. Arvio perustuu VATT:n laskelmiin, jotka puolestaan perustuvat melko karkeisiin oletuksiin. Esityksen kokonaisvaikutusta kuntien verotuloihin on vaikea arvioida, koska se riippuu monesta vaikeasti ennustettavasta osatekijästä.

Kuntaliitto pitää välttämättömänä, että kuntien verotulojen menetykset kompensoidaan kunnille täysimääräisesti hallitusohjelman mukaisesti. Kompensaation tasoa on liiton mukaan tarkistettava kahden – kolmen vuoden kuluttua, kun tiedetään mille tasolle pitkäaikaissäätämisestä aiheutuvat kuntien verotulomenetykset asettuvat.

Palveluntarjoajien edustajat

Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry pitää esityksen tavoitetta saattaa pitkäaikaissäätämistuotteet keskenään nykyistä tasavertaisempaan asemaan erittäin kannatettavana. Lausunnossa kuitenkin todetaan, että muutamissa kohdin ehdotettu sääntely on turhan yksityiskohtaista. Lakiin tulisi yhdistyksen näkemyksen mukaan kirjata vain pakolliset asiat, joille eri toimijoiden pitkäaikaissäätämistuotteet rakentuisivat, jotta toiminta voitaisiin järjestää mahdollisimman tehokkaasti kaikissa yrityksissä oman rakenteen ja parhaan toimintatavan mukaan. Ehdotettu lainsäädäntö olisi yhdistyksen mukaan hyvä saattaa voimaan mahdollisimman pian ottaen huomioon kuitenkin sen, että uudistus vaatii niiltä yrityksiltä, jotka tulevat tarjoamaan PS-tuotteita, mahdollisesti merkittäviä muutostöitä tietojärjestelmiin.

SVAM puoltaa lausunnossaan pääpiirteissään esityksen perusteluita, tavoitteita ja arvoja koskien asiakkaan näkökulmaa liittyen markkinoiden ja pitkäaikaissäätämiseen liittyvien palveluiden hankkimisen läpinäkyvyyteen ja vaihtoehtojen saatavilla oloon. SVAM toteaa luonnoksen rahoitusmarkkinapoliittisten tavoitteiden lähtökohtaisesti edistävän

hyvää kilpailuoikeudellista ilmapiiriä asiakkaan kannalta ja tukee veroneutraalia verokannustusta. SVAM esittää kuitenkin käytäntöä koskevaa arvostelua esitysluonnoksesta ja pitää esitettyä aikataulua liian kireänä.

ESY pitää pitkäaikaissäästämistä koskevaa lainuudistusta hyvin perusteltuna. ESY katsoo, että valinnanmahdollisuuksien ja kilpailun lisääminen eläkesäästämisen markkinoilla on välttämätöntä. ESY toteaa, että on perusteltua kehittää lakisääteistä eläketurvaa täydentäviä lisäeläkejärjestelmiä. Rahoitusjärjestelmän toimivuuden kannalta toimijoiden lukumäärän kasvattaminen tervehdyttää rahoitusmarkkinoita. ESY ehdottaa muutamia täsmennyksiä yleisperusteluihin.

FK katsoo, että lakisääteisen turvan täydentämisen tarve on ilmeinen. Kansalaiset pitävät eri kyselyjen mukaan riittävänä eläketurvana 60 - 70 % eläkettä työuran loppupalkasta. Tätä tasoa ei lakisääteisellä järjestelmällä voida kansalaisille taata. Julkisen talouden kestävyysvaje, palvelutarpeen kasvu sekä mm. kuntien taloudelliset vaikeudet johtavat siihen, että kansalaiset joutuvat jatkossa kustantamaan yhä suuremman osan palveluistaan eläketulostaan. Toimintakyvyn ja terveyden heikkenemisestä johtuvat ns. vanhusmenot kasvavat voimakkaasti 75 vuoden iän jälkeen. Kysymyksessä on siten ensisijaisesti merkittävä *eläkepoliittinen* asia eikä vain rahoitusmarkkinoiden kilpailuneutraliteettikysymys. Kestävän lisäeläketurvajärjestelmän edellytyksenä on, että se täydentää tarkoituksenmukaisella tavalla lakisääteistä turvaa ja helpottaa julkisen talouden kestävyysvajetta.

FK:n mukaan hallituksen esitysluonnos ei sisällä tarkoituksenmukaista ratkaisua ikääntymishaasteeseen varautumiselle. Lisäeläketurvan kehittämistä koskevat päätökset pitäisi tehdä vasta sen jälkeen, kun tällä hetkellä työskentelevät lakisääteisen työeläketurvan kehittämistä ja työelämän sisältökysymyksiä pohtivat työryhmät ovat saaneet työnsä päätökseen. Lisäksi hallituksen esitysluonnoksessa on virheitä, epätarkoituksenmukaisia ratkaisuja ja esitykset ovat vaikeaselkoisia. FK:n mielestä esitys tulisi palauttaa valmisteluun. FK pitää erittäin tärkeänä, että olisi mahdollista hankkia kertamaksuinen elinikäinen eläke verotuksellisesti järkevällä tavalla.

Säästöpankkiliitto, Tapiola Pankki ja Suomen Pörssisäätiö kannattavat hallituksen esitysluonnosta pitkäaikaissäästämisen kehittämiseksi ja pitävät lisäksi tärkeänä tehdä mahdolliseksi yksilöllinen eläkesäästäminen myös kertamaksuisen eläkkeen avulla.

Säästöpankkiliitto katsoo, että erityisesti pankkien ja vakuutusyhtiöiden intressit ovat pitkäaikaissäästämisen kehittämisessä vastakkaiset. Säästöpankkiliitto pitää tärkeänä, että pitkäaikaissäästämistä koskevan hallituksen esityksen valmistelu jatkuu hallituksen itselleen asettaman aikataulun mukaan niin, että lainsäädäntö saadaan voimaan vuoden 2010 aikana siitäkkin huolimatta, että teknisiä valmiuksia uusien tuotteiden markkinointiin ei olisikaan heti vuoden 2010 alusta. Pankkien ja vakuutusyhtiöiden rooliksi jää kehittää sopivia tuotteita erilaisiin säästämistarpeisiin ja elinajan pituuteen liittyvien riskien hallintaan.

NASDAQ OMX suhtautuu hallituksen esitysluonnokseen hyvin myönteisesti ja katsoo, että se yhdistää kannatettavalla tavalla yritysten rahoituksen turvaamisen riittävän kannustavaan, läpinäkyvään ja kustannustehokkaaseen tapaan edistää suomalaista omistamista ja pitkän aikavälin osakesäästämistä. NASDAQ OMX pitää tärkeänä, että ehdotus saatetaan voimaan mahdollisimman pian.

TELA katsoo, että on perusteltua kehittää lakisääteistä eläketurvaa täydentäviä lisäeläkejärjestelmiä, ammatillisia lisäeläkkeitä ja yksilöllisiä vapaaehtoisia lisäeläkkeitä sekä siihen rinnastettavaa pitkäaikaissäästämistä. TELA:n mukaan lakisääteiden eläkkeen etuustasoa ei ole mitoitettu eikä voida mitoitaa kattamaan hoito- hoiva- ym. menoja kokonai-

suudessaan. Työeläkkeen indeksisuojarakenteen vuoksi voi riittävän tasoisen toimeentulon turvaamiseksi olla tarpeen saada lisätuloa pitkäaikaissästöistä. TELA esittää useita täsmennyksiä ja korjauksia hallituksen esitysluonnoksen perusteluihin ja korostaa samalla lakisääteisen eläketurvan takaamisen tärkeyttä. Lopullisessa esityksessä tulee kertoa, että työeläkejärjestelmässä ollaan parhaillaan kartoittamassa keinoja, joilla työuria pidennetään kolmella vuodella vuoteen 2025 mennessä.

ETK:n mukaan hallituksen esitysluonnoksesta on jäänyt monia keskeisiä näkökohtia sivuun. Tällaisia ovat mm. pitkäaikaisten reaaliarvoltaan turvattujen sijoituskohteiden vähäisyys ja rahastosäästämiseen liittyvät korkeat kulut. ETK katsoo, että lakiesityksen valmistelussa on syytä ottaa huomioon parhaillaan verotuksen kehittämistä pohtivan työryhmän valmistelutyö. ETK esittää useita täsmennyksiä ja korjauksia hallituksen esitysluonnoksen perusteluihin ja korostaa samalla lakisääteisen eläketurvan takaamisen tärkeyttä.

Keskuskauppakamari pitää perusteltuna, että vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuvaan eläkesäästämiseen kohdistuva verotuki laajennetaan myös muihin sidottuihin pitkäaikaissästämisen muotoihin. Muutos on perusteltu sekä eläkepoliittisista että kilpailuneutraalisista syistä. Sekä pitkäaikaissästäjien että palvelun tarjoajien näkökulmasta olisi tärkeää, että nyt ehdotetuilla muutoksilla pystyttäisiin luomaan vakaa ja pysyvä pitkäaikaissästämiseen kannustava järjestelmä. Luonnos hallituksen esitykseksi vaikuttaa kuitenkin Keskuskauppakamarin mielestä keskeneräiseltä ja vaatii jatkovalmistelua, johon on syytä kutsua mukaan alan toimijoiden edustajia.

3. Soveltamisala - oikeushenkilöt/luonnolliset henkilöt

Valtaosa lausunnoista ei sisällä pohdintaa tai arviointia lainsäädännön soveltamisesta oikeushenkilöihin ja luonnollisiin henkilöihin. Muutama lausunnonantaja katsoo, että pitkäaikaissästäminen on luonteeltaan vain yksityishenkilöiden säästämistä.

STM katsoo, että säästäjänä ei tule voida olla oikeushenkilö, kuten luonnoksessa on esitetty. STM:n käsityksen mukaan tämä johtaisi helposti siihen, että pitkäaikaissästämisestä muodostuisi työnantajille uusi palkitsemiskeino.

FK katsoo, että pitkäaikaissästäminen on luonteeltaan yksityistalouksien eläkesäästämistä, minkä johdosta sitä ei pitäisi toteuttaa yritysten säästämisenä. FK:n mielestä PS-järjestelmä pitäisi ehdottomasti rajata vain luonnollisten henkilöiden järjestelmäksi.

Säästöpankkiliitto katsoo, että pitkäaikaissästäminen on luonteeltaan yksityishenkilöiden säästämistä. Lausunnossa pidetään tarpeettomana mallin ulottaminen oikeushenkilöihin.

4. Palveluntarjoajat

Valtaosa lausunnoista ei ota kantaa luonnoksen sisältämiin ehdotuksiin kriteereistä palveluntarjoajana toimimiselle. Osa lausunnonantajista kuitenkin toteaa erikseen kannattavansa hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettuja edellytyksiä toimia pitkäaikaissästämisen palveluntarjoajana. Lausuntoihin sisältyy myös muutama kannanotto ehdotuksen sisällön tarkentamiseksi.

Fiva pitää oikeana ratkaisuna, että talletuspankit, sijoituspalveluyritykset ja rahastoyhtiöt voisivat tarjota pitkäaikaissästämissopimuksia nykyisten toimilupiensä puitteissa ilmoi-

tusmenettelyä noudattaen. Fivan mielestä luonnoksen sisältämälle ilmoitusmenettelylle on kuitenkin asetettava määräykset aikataulusta ja ilmoituksen sisällöstä. Ilmoitus tulisi tehdä vähintään kuukautta ennen toiminnan aloittamista ja ilmoituksen tulisi sisältää selvitys toiminnan järjestämisestä riittävällä ja luotettavalla tavalla.

Fiva kiinnittää lausunnossaan huomiota myös asiakasvaroja koskevan sääntelyn laajuuteen. Fiva toteaa, että arvopaperimarkkinalain asiakasvaroja koskeva sääntely ei ulotu sellaisiin rahastoyhtiöihin, jotka harjoittavat yksinomaan sijoitusrahastotoimintaa. Tällaisilla rahastoyhtiöillä ei ole koskaan sijoitusrahastolain voimassaoloaikana ollut oikeutta pitää hallussaan asiakasvaroja, eikä niillä siten ole asiakasvarojen hallintaan ja seurantaan liittyviä järjestelmiä. Kaikki sijoitusrahastotoimintaan liittyvät varat on tullut antaa säilytysyhteisön säilytettäväksi. Fiva katsoo, että jos ehdotuksen tarkoituksena on mahdollistaa pitkäaikaissäästämistä koskevan toiminnan harjoittaminen sijoitusrahastotoiminnan kautta, sijoituspalvelujen tarjoamiseen liittyvä asiakasvarasääntely tulisi ulottaa koskemaan tarkoituksenmukaisella tavalla myös sijoitusrahastotoimintaa pitkäaikaissäästämisen osalta.

PT, FK, SVAM ja TP korostavat lausunnoissaan palveluntarjoajien pitkän aikavälin vakavaraisuuden varmistamisen tärkeyttä. Palveluntarjoajan riittävä vakavaraisuus takaa sen, että palveluntarjoaja kykenee suoriutumaan sopimukseen perustuvista normaaleista vastuistaan sekä mahdollisista vahingonkorvausvastuista myös pitkällä aikavälillä.

FK katsoo myös, että pitkäaikaissäästämisen tulisi olla avointa markkinakilpailulle ETA-alueen sisämarkkinoilla. Lisäksi FK huomauttaa, että kilpailun rajoittaminen kansallisten toimijoiden väliseksi on mahdollisesti sisämarkkinalainsäädännön vastaista.

Suomen Kuluttajaliitto esittää, että ensisijainen vastuu pitkäaikaisen eläkesäästön arvon säilymisestä rahasto-, osake- tms. sijoituksissa asetetaan niitä tarjoavan finanssilaitoksen vastuulle ja finanssilaitoksen tulee taata säästön vähimmäistuotto. Tällä karsitaan liian riskipitoisia tarjouksia eläkesäästämisestä.

5. Sijoituskohteet

Valtaosa lausunnonantajista suhtautuu erittäin myönteisesti hankkeen tavoitteeseen laajentaa pitkäaikaissäästämisen sallittujen sijoituskohteiden valikoimaa. Lausunnonantajien näkemykset eroavat hieman, kun kyse on tiettyjen yksittäisten sijoituskohteiden hyväksyttävyydestä. Lausunnot sisältävät kommentteja ja kannanottoja erityisesti liittyen rahastojen määritelmään, arvopaperin edellytykseen olla julkisen kaupankäynnin kohteena, joukkovelkakirjojen hyväksyttävyyteen sijoituskohteena sekä johdannaisten käyttöön. Myös hajautusvelvollisuuteen ja sen määritelmän tulokinnanvaraisuuteen on kiinnitetty huomiota.

Viranomaiset

STM katsoo lausunnossaan, että johdannaisten osalta on vaikeaa yksiselitteisesti määritellä suojaavat johdannaisstrategiat, jotka ehdotuksen mukaan olisivat sallittuja. Määrittämisen vaikeuden vuoksi valvonta ja sanktiointi saattaa myös muodostua hankalaksi. STM toteaa myös, ettei liene mahdollista rajoittaa sijoittamista rahastoihin, jotka soveltavat sijoitustoiminnassaan muuta kuin suojaavaa johdannaisstrategiaa. Tämän vuoksi STM katsoo, ettei suoria johdannaisijoituksia muihin kuin suojaaviin johdannaisiin tulisi kieltää. STM:n näkemyksen mukaan, mikäli johdannaisriskejä halutaan rajoittaa, olisi käytännöllisempää kieltää suora sijoittaminen johdannaisiin kokonaan.

Fiva katsoo, että luonnoksessa esitetty tyhjentävä lista sallituista sijoituskohteista on sisällöltään riittävän kattava. Jatkovalmistelussa käsitteiden rajoittaminen ja täsmentäminen olisi kuitenkin tarpeen. Erityishuomiona Fiva mainitsee, että esimerkiksi monenkeskisen kaupankäynnin kohteena olevia arvopapereita ei tulisi hyväksyä sijoituskohteiksi niihin kohdistuvan rajallisen tiedonantovelvoitteen vuoksi. Myös rahasto-osuuksien ja yhteissijoitusyritysten osuuksien osalta määritelmät jäävät epäselviksi. Lisäksi tulisi harkita voiko warrantteja ja sertifikaatteja pitää sellaisina tuotteita, jotka heijastavat säästämisen pitkäaikaista luonnetta ja ovatko ne riittävän helposti ymmärrettäviä säästäjän kannalta. Fiva katsoo myös, että luonnoksen sisältämä säästövarojen hajauttamisvaatimus on moniselitteinen ja tulkinnanvarainen määritelmänsä osalta sekä sen osalta kuka lopulta päättää hajautuksen asianmukaisuudesta. Fiva toteaa myös, että kilpailuneutraliteetin toteutumisesta sekä eläkevakuutusta että pitkäaikaissäästämistä tulee säännellä yhtenevästi sallittujen sijoituskohteiden osalta.

SP esittää täsmennettäväksi, voiko sidottuja pitkäaikaisia säästövaroja sijoittaa luonnoksessa mainittujen sijoituskohteiden lisäksi myös kiinteistösijoituksiin, kuten esimerkiksi julkisesti noteerattuihin kiinteistösijoitusrahastoihin.

Kilpailuvirasto katsoo, että voi olla tarpeen selvittää erikseen, tulisiko sallittujen sijoituskohteiden joukkoa mahdollisesti laajentaa. Mahdollisten lisäsijoituskohteiden arvioinnissa tulisi ottaa huomioon muun muassa eläkejärjestelmän kokonaistavoitteet ja kohteisiin liittyvien sijoitusriskien hallinta.

Kuluttajaviraston mukaan sijoituskohteiden voimakas rajoittaminen sidottujen pitkäaikaissäästämistuotteiden kohdalla voisi luoda uusia ongelmia esimerkiksi sen suhteen, että sidottuja pitkäaikaissäästämistuotteita saatettaisiin pitää jotenkin yleisesti säästäjän kannalta turvallisempina ja vähäriskisempinä kuin muita säästämistuotteita.

Tutkimuslaitokset

ETLA katsoo, että sidotun pitkäaikaissäästämisen rajaaminen koskemaan talletuksia, rahasto-osuuksia ja noteerattuja arvopapereita synnyttää uuden sijoitusten kohdentumiseen vaikuttavan vääristymän. Sijoituskohteiden joukosta jää pois esimerkiksi vuokra-asunnot. Lisäksi sijoitukset listaamattomiin yrityksiin vähenisivät. ETLA:n mukaan esitetty uudistus laajentaisi kevyemmin verotettua osaa säästämisestä, mutta verotuksen vääristävät vaikutukset säästämisen määrään ja kohdentumiseen jäisivät valtaosin ennalleen. Lausunnon mukaan on ilmeistä, että säästämiskohteiden verotuksen yhtenäistämiseksi tarvitaan laajempi uudistus ja esitetty ehdotus sitoisi siksi tarpeettomasti parhaillaan toimivan verotuksen uudistamistarpeita pohtivan työryhmän käsiä.

PT:n näkemyksen mukaan eläkesäästämiseltä on syytä vaatia muita sijoituskohteita selvästi pienempää riskiä. Veroetuuksien alaisten vakuutustuotteiden sisältöä olisi hyvä säännellä pyrkien standardoituihin tuotteisiin, jotka eivät houkuta liialliseen riskinottoon.

Asiakkaiden edustajat

Osakesäästäjien Keskusliiton näkemyksen mukaan ulkomaisiin indeksiosuusrahastoihin (*exchange traded funds*) sijoittaminen olisi luonnoksen mukaan sallittua jo pelkästään hajautuksen näkökulmasta. Lausunnossa esitetään myös kysymys erikoissijoitusrahastojen sekä johdannaisia käyttävien erikoissijoitusrahastojen sisällyttämisestä sallittujen sijoituskohteiden luetteloon. Lisäksi lausunnossa huomautetaan liikkeeseenlaskijariskin merkityksestä hajautuksen ohella ja että palveluntarjoajan tehdessä ”täyden valtakirjan” salunkunhoitoa tulisi yhteen liikkeeseenlaskijaan kohdistuva riski olla esimerkiksi korkeintaan 10 %.

SAK katsoo, että verotuen laajentaminen uusiin kohteisiin ei poista neutraliteettiongelmaa, koska tuen ulkopuolella jää edelleen joukko säästökohteita. Ongelma vain siirtyisi toisaalle.

Palveluntarjoajien edustajat

FK katsoo lausunnossaan, että edellytys sijoituskohteen julkisen kaupankäynnin kohteena olemisesta tulisi koskea vain osakkeita, mutta ei esimerkiksi yleisölle tarjottavia joukkovelkakirjoja. Eri sijoitusvaihtoehdot asetettaisiin eriarvoiseen asemaan, mikäli kohteisiin voitaisiin tehdä sijoituksia rahastojen kautta mutta ei suoraan. FK:n näkemyksen mukaan myös johdannaisten sallittuja käyttötarkoituksia tulisi tarkentaa. FK toteaa myös, että luonnokseen sisältyvää säästövarojen hajauttamisvaatimusta ei ole määritelty riittävän yksityiskohtaisesti. Tarkempi täsmentäminen on tarpeen erityisesti laiminlyöntiin liittyvien rikosoikeudellisten seuraamusten vuoksi.

Keskuskauppakamari katsoo, että luonnoksessa on perusteettomasti rajattu sallittujen sijoituskohteiden ulkopuolelle jopa korkean luottoluokituksen omaavien yritysten yrityslainat, jotka eivät ole julkisen tai monenkeskisen kaupankäynnin piirissä.

Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry katsoo, että lakiluonnoksessa käsitellyn hajautusvelvollisuuden tarkoitusta ei selvennetä perusteluissa. Lausunnossa todetaan, että sijoitusrahasto-osuus on aina sijoitusrahastolain säännösten mukaan hajautettu, mikä olisi syytä luonnoksen perusteluissa tuoda esiin. Lakiehdotuksessa ei yhdistyksen mielestä myöskään selkeästi käy ilmi, kuka tekee sijoitusaikana päätökset varojen sijoittamisesta. Lähtökohtana pitäisi olla, että säästäjä itse voi valita tekeekö hän itse päätökset, vai käyttääkö hän apunaan palveluntarjoajaa. Lisäksi yhdistyksen näkemyksen mukaan edellytys julkisen kaupankäynnin kohteena olemisesta tulisi koskea vain osakkeita, mutta ei esimerkiksi yleisölle tarjottavia joukkovelkakirjoja.

SSS katsoo, että ei ole perusteltua syytä sille, että eri liikkeeseenlaskijoiden kuten julkisyhteisöjen ja muiden instituutioiden joukkolainat olisivat eriarvoisessa asemassa pitkäaikaissäätämisessä, vaikka niillä käyty jälkimarkkinakauppa ei ole julkisen kaupan kohteena. SSS:n näkemyksen mukaan lakiluonnoksen tämänhetkinen muoto asettaa strukturoidut joukkolainat eriarvoiseen asemaan myös suhteessa muihin sijoitusmuotoihin kuten rahastoihin. SSS katsoo, että pääomaturvatut indeksilainat soveltuvat riskiprofiililtaan hyvin pitkäaikaiseen säästämiseen. SSS ehdottaakin, että sallittujen sijoitustuotteiden joukkoa laajennettaisiin joukkolainamuotoisten sijoitustuotteiden osalta.

TP:n näkemyksen mukaan luonnoksen 6 § 1 momentin 2 kohdan edellytys julkisen kaupankäynnin kohteena olemisesta tulisi koskea ainoastaan osakkeita, eikä esimerkiksi yleisölle tarjottavia joukkovelkakirjoja. TP katsoo myös, että luonnoksen tekstiin sisältyvä lakisääteinen hajautusvelvollisuus on tarpeeton, koska säästämissopimuksessa sovietaan mm. sijoituskohteista, sijoitusstrategiasta ja riskitasosta. Palveluntarjoaja on velvollinen noudattamaan asiakkaan kanssa tehtyä säästämissopimusta ja ennen sopimuksen tekemistä palveluntarjoajan pitää lisäksi pyytää asiakkaalta tietoja mm. tämän taloudellisesta asemasta ja sijoituskokemuksesta. Luonnoksen tekstin mukaan lain ollessa pakottava voi palveluntarjoajalle syntyä tilanne, jossa tämä ei voisi noudattaa asiakkaan haluaa sijoitusstrategiaa, koska se ei vastaisi lain hajautussäännöstä. Säästövarojen hajautusvelvollisuuden tulisi määräytyä asiakkaan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella.

NASDAQ OMX katsoo, että ehdotus on epäjohdonmukainen sallittujen sijoituskohteiden osalta. Vaikka ehdotuksessa on rajoitettu mahdollisuutta sijoittaa suoraan johdannaisiin ja yritysten joukkovelkakirjoihin, on näihin instrumentteihin sijoittaminen kuitenkin

mahdollista sijoitusrahastojen kautta. NASDAQ OMX:n mukaan johdannaisten käytön sallimista, osana pitkäaikaista sijoitussalkkua, tulisi harkita erityisesti silloin, kun sijoittajan kokemusta ja tuntemusta johdannaisista voidaan pitää riittävänä. NASDAQ OMX myös huomauttaa, että liian tiukkojen hajautusvaatimusten asettaminen sijoituksille voi olla epäedullista säästäjälle. Hajautusvaatimuksen tuleekin ottaa huomioon tapauskohtaisesti sijoittajan kokemuksen, taloudellisen aseman ja mahdolliset tavoitteet.

Suomen Pörssisäätiö katsoo, että sijoittaminen kotimaisiin joukkolainoihin pitäisi myös mahdollistaa, vaikka ne eivät olekaan Suomessa julkisen tai monenkeskisen kaupan kohteena.

Talletussuoja

Muutama lausunnonantaja kritisoi sijoitusvarojen jättämistä talletussuojan ulkopuolelle. Lisäksi lausuntoihin sisältyy muutama huomio sijoitusvarojen kuulumisesta sijoittajien korvausrahaston piiriin ja sen vaikutuksesta kilpailuneutraliteettiin suhteessa vapaaehtoiisiin eläkevakuutuksiin.

OM:n näkemyksen mukaan talletussuojan ulottuvuutta harkittaessa tulee ottaa huomioon myös asiakkaansuoja eikä kilpailuneutraliteettia tule toteuttaa asiakkaansuojaa heikentämällä. OM toteaa myös, että sellaiset säästövarat, jotka vastaanotetaan sijoituspalvelutoiminnassa arvopapereihin sijoitettaviksi, ovat edelleen sijoittajien korvaussuojan alaisia. OM katsoo, että täysin kilpailuneutraalia järjestelmää ei ole nykyisen EU-säntelyn puitteissa mahdollista toteuttaa.

STM katsoo, että jatkovalmistelun yhteydessä tulisi harkita voitaisiinko suorina sijoituksina toteutettavat talletussuojan piiriin kuuluvat säästövarat sisällyttää talletussuojan piiriin myös, kun kyseessä on säästämissopimuksen kautta tapahtuva vastaava epäsuora sijoitus.

FK katsoo, että ehdotus ei turvaa tasavertaisia kilpailuedellytyksiä asiakkaan säästöjen suojan osalta. Vaikka ehdotuksen mukaan säästämistilin varoilla ei ole talletussuojaa, kuuluvat säästämissopimuksen piirissä olevat arvopaperisijoitukset kuitenkin sijoittajien korvausrahaston piiriin. Vakuutustoiminnassa korkeat oman pääoman vaatimukset turvaavat vakuutuksenottajan varoja. Rakenteeltaan ja kustannuksiltaan näitä turvaavia järjestelmiä ei voida pitää yhteismitallisina.

Suomen veroasiantuntijat ry:n mielestä, vaikka säästövarojen jättäminen talletussuojan ulkopuolelle voi olla lainsäätäjän näkemyksen mukaan perusteltua rahoitusmarkkinoiden sisäisen toiminnan kannalta, on seikka todennäköisesti erittäin vaikeasti mielletävä jopa keskimääräistä valveutuneemmallekin asiakkaalle. Lausunnon mukaan erityisesti, kun kyseessä on pitkäaikaiseen säästämiseen liittyvä järjestely, voidaan talletussuojan puuttumista pitää jopa epäkohtana.

Säästöpankkiliitto katsoo lausunnossaan, että pankkitallettamiseen kuuluu aivan olennaisena osana talletussuoja. Kun pitkäaikaissäästäminen kestää 20 - 30 vuotta, olisi kohutuutonta pitää näitä säästöjä eri asemassa kuin esimerkiksi milloin tahansa nostettavissa olevia käyttelyvaroja. Säästöpankkiliitto viittaa myös talletussuojadirektiiviin, joka lähtee kaikkien pankkitalletusten talletussuojasta.

6. Tietojenantovelvollisuus

Lausunnonantajien näkemysten välillä on voimakasta hajontaa liittyen kysymykseen palveluntarjoajan tietojenantovelvollisuudesta. Säästäjien etuja valvovien tai lähellä olevien tahojen voidaan katsoa kannattavan esityksen sisältämiä ehdotettuja säännöksiä tietojenantovelvoitteesta. Myös lisävaatimuksia on esitetty. Palveluntarjoajia edustavat tai lähellä olevat tahot suhtautuvat puolestaan varauksella tietojenantovelvoitteen laajentamiseen ja aiempaa käytäntöä raskaampaan sääntelyyn. Huomiota on kiinnitetty myös sääntelyn symmetrisyyteen vakuutuslainsäädännön ja PS-lain välillä.

Viranomaiset

SP:n mielestä olisi perusteltua pohtia vielä sitä, tulisiko säästämistilin asiakkaille jakaa puolivuositain tietoa säästövaroista, niiden tuotoista ja kuluista.

Kuluttajavirasto katsoo, että tiedonantovelvollisuuteen liittyvään kuluttajien puutteelliseen tietoon ja osaamiseen säästämis- ja sijoitushyödykkeistä tulisi puuttua laajasti vaikuttavin keinoin. Kuluttajavirasto toteaa lausunnossaan, että eläkesäästämistuotteiden ja erityisesti niiden kulujen huono vertailtavuus on kuluttajien kannalta merkittävä ongelma nykyisin tarjolla olevissa verokannusteisissa eläkevakuutus sopimuksissa. Luonnokseen sisältyvät ehdotukset tietojen antamisesta ja tietojen antamistavoista vaikuttavat Kuluttajaviraston näkemyksen mukaan perustelluilta ja läpinäkyvyyttä lisääviltä. Kuluttajavirasto korostaa myös sitä, että tiedonantovelvollisuuksien tulisi olla mahdollisimman yhteneväiset, ja siten ehdotettua PS-lakia tulisi täsmentää vakuutuslainsäädännössä noudatettujen mallien pohjalta.

Kilpailuvirasto korostaa lausunnossaan tiedonantovelvoitteen tärkeyttä erityisesti kustannusten läpinäkyvyyden ja sijoitustuotteiden riskien suhteen. Kilpailuvirasto katsoo, että luonnoksen mukaisesti lienee perusteltua säätää erikseen valtioneuvoston asetuksella palveluntarjoajan tiedonantovelvollisuuden vähimmäisisällöstä.

Asiakkaiden edustajat

Akava korostaa lausunnossaan, että kilpailun edistäminen ja sen myötä sekä eläkesäästäjän että yhteiskunnan tavoitteiden toteuttaminen edellyttää nykyistä parempaa ja kattavampaa eläkesäästötulotteiden vertailtavuutta. Akava yhtyy myös luonnoksen sisältämään käsitykseen, että valvovan viranomaisen tulisi antaa nykyistä huomattavasti kattavammat ja yhdenmukaisemmat määräykset siitä, miten vapaaehtoisten eläkevakuutus tulotteiden ominaisuuksista tiedotetaan ja miten kulut ilmoitetaan.

Suomen Kuluttajaliitto katsoo, että toimiva kilpailu edellyttää tuotteiden vertailtavuutta ja erilaisista vaihtoehtoista annettavien tietojen luotettavuutta, ymmärrettävyyttä ja selkeyttä. Lausunnossa todetaan, että hanketta toteutettaessa säästö- ja sijoitusvaihtoehtojen kustannusten ja tuottojen vertailtavuutta on parannettava sekä avoimuutta ja näkyvyyttä on lisättävä.

Osakesäästäjien Keskusliitto katsoo, että laissa olisi hyvä antaa periaatteellinen ohje siitä, että palveluntarjoajan on ilmoitettava kaikki kulut, myös ns. piilokulut, selkeästi ja määrämuodossa. Määrämuodossa siksi, että palveluntarjoajien vertailu olisi mahdollista paremmin kuin nykyään.

EETU sekä Vakuutus- ja rahoitusneuvonta korostavat lausunnoissaan tiedonantovelvoitteen merkitystä erityisesti kustannusten läpinäkyvyyden ja selkeyden sekä sijoitus tuotteiden riskien suhteen.

Palveluntarjoajien edustajat

FK katsoo, että kilpailuneutraliteetin kannalta on ongelmallista, että eri palveluntarjoajille asetetaan erilaisia tiedonantovelvoitteita. FK:n mukaan vakuutus sopimuslain ja luonnokseen sisältyvän lakitekstin välillä on eroja tiedonantovelvollisuuden sisällön osalta. Luonnoksen teksti ei sisällä myöskään velvollisuutta tarjota mahdollisesti sopivampaa tarjolla olevaa tuotetta tai kiinnittää kuluttajan huomiota hänen etujaan mahdollisesti aiempaan tuotteeseen nähden rajoittaviin seikkoihin. FK:n mukaan kilpailuneutraliteetin säilyttämiseksi tietojenantovelvollisuudesta pitäisi säännellä samalla tavalla lain tasolla, kuten yksilöllisten eläkevakuutustenkin osalta tehdään ja sääntelyn olisi oltava samansisältöistä.

Keskuskauppakamari katsoo, että laissa tai asetuksessa olevat pitkät listat elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvollisuuden sisällöstä eivät yleensä ole toimivia ja tarkoituksenmukaisia. Keskuskauppakamarin mielestä asia olisikin jätettävä alan itsesääntelyn piiriin. Valvovalla viranomaisella olisi kuitenkin mahdollisuus puuttua asiaan, jos markkinoinnissa tai sopimuksen teossa ei toimita hyvän tavan tai lain mukaisesti.

Suomen veroasiantuntijat ry korostaa launnossaan tiedonantovelvoitteen merkitystä erityisesti kustannusten läpinäkyvyyden ja selkeyden sekä sijoitustuotteiden riskien suhteen.

Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry katsoo, että palveluntarjoajalle asetettua velvollisuutta tietojen antamisesta säästäjälle yhdessä yhtenäisessä asiakirjassa ei tulisi säätää. Missään muussakaan laissa, jossa säädetään kuluttajille annettavista tiedoista, ei velvoiteta antamaan tietoja yhdellä asiakirjalla. Vaikeuksia aiheuttaa myös vaatimus antaa säästäjälle tieto kaikista häneltä perittävistä kuluista. Käytännössä voi olla mahdotonta antaa etukäteen tietoa siitä, minkä suuruisia toisen palveluntarjoajan kulut ovat. Lisäksi eri instrumenttien kulurakenteet ovat niiden luonteesta ja kaupankäyntitavasta johtuen erilaisia. Yhdistys katsoo, että sijoitusrahastojen osalta informaatioksi tulee riittää yksinkertaistetun esitteen informaatio lisättynä sillä informaatiolla, joka koskee eläkesäästämisen erityispiirteitä. Myös tiedonantovelvollisuuden rakenne tulisi selkeyttää niin, että PS-lain mukainen tiedonantovelvollisuus koskisi vain PS-sopimusta ja sijoituskohteiden osalta noudatettaisiin niitä koskevaa jo olemassa olevaa lainsäädäntöä.

Suomen Sijoitusrahastoyhdistyksen mielestä vuosittaisesta tiedonantovelvollisuudesta ei tulisi antaa liian yksityiskohtaista sääntelyä, jotta raportoinnin toteuttaminen ei vaadi isoja ja kalliita järjestelmämuutoksia. Mikäli uudenlaista raportointia tullaan vaatimaan, tulevat järjestelmätöiden aiheuttamat kustannukset asiakkaiden maksettaviksi, eikä lainsäädännöllä kenties saavuteta sille asetettua tavoitetta alhaisesta kulutasosta.

Säästämissopimuksen sisällöstä yhdistys toteaa lisäksi, että mikäli säästäjä yksilöi valitsemansa sijoituskohteet, sijoitusstrategiaa ja riskitasoa ei tulisi vaatia säästämissopimuksen minimisisältöön. Sijoitukseen sisältyvistä riskeistä kertominen sisältyy joka tapauksessa palveluntarjoajan tiedonantovelvollisuuteen.

TP katsoo, että luonnoksen yleisperustelujen kohdassa 4.6 mainittua palveluntarjoajan velvollisuutta tietojen antamisesta yhdessä yhtenäisessä asiakirjassa ei pitäisi säätää. TP toteaa, että missään muussakaan laissa, jossa säädetään kuluttajille annettavista tiedoista, ei velvoiteta antamaan tietoja yhdellä asiakirjalla. TP:n mukaan sopimukseen liittyvä tie-

donantovelvollisuus on voitava täyttää antamalla asiakkaalle luonnos sopimuksesta, joka sisältää vaadittavat tiedot. Palveluntarjoajaa koskevat tiedot tulisi voida antaa erillisellä asiakirjalla. Lisäksi tiedot on voitava antaa myös sähköisesti, kuten sopimuskin voidaan solmia sähköisesti.

7. Sopimusten irtisanominen ja siirrettävyys

Sopimusten siirrettävyys saa laajaa kannatusta lausunnonantajien keskuudessa. Poikkeuksetta sopimusten siirrettävyyttä pidetään hyvänä ja kilpailua lisäävänä sekä siten säästäjien kuluja alentavana kehityssuuntana. Lausunnonantajien näkemykset poikkeavat kuitenkin sopimuksen irtisanomiseen liittyvien yksityiskohtaisten säännösten osalta. Huomioita ja kommentteja on esitetty erityisesti liittyen irtisanomisajan pituuteen, vuoden rauhoitusaikaan sekä irtisanomisoikeuteen sijoitusrahaston sääntömuutosten yhteydessä.

Viranomaiset

OM katsoo, että luonnoksessa esitetty varojen siirtämiselle sopimusta irtisanottaessa varattu 60 päivän määräaika vaikuttaa tarpeettoman pitkältä. Sopimusta peruutettaessa sovellettava 30 päivää olisi OM:n mukaan asianmukaisempi myös näissä tapauksissa. OM toteaa myös, että ehdotuksesta ja sen perusteluista ei ilmene, olisiko säästäjällä ja vakuutusnottajalla yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaisesti oikeus purkaa säästämissopimus tai vakuutus sopimus, jos palveluntarjoaja on olennaisesti rikkonut sopimukseen perustuvia velvoitteitaan. OM katsoo, että tällainen mahdollisuus tulisi olla ja asiaa olisi hyvä käsitellä hallituksen esityksen perusteluissa.

Myös **Fiva** katsoo, että luonnoksen mukaista 60 päivän siirtoaikaa voidaan pitää sekä pitkäaikaissäätämisen että eläkevakuutus sopimuksen tehneen asiakkaan näkökulmasta pitkänä. Fiva viittaa vakuutus sopimus lain asettamaan velvoitteeseen vakuutus yhtiölle maksaa vakuutus korvaus joutuisasti ja viimeistään kuukauden kuluttua saatuaan tarvittavat selvitykset. Fivan mukaan siirtoaikaa tulisi lyhentää. Fiva katsoo lisäksi, että lakiehdotukseen sisältyvä vuoden rauhoitusaika, jonka aikana sopimusta ei voida irtisanoa, on tarpeeton. Lausunnon mukaan arvopaperisijoittamiseen ei liity sellaisia ominaispiirteitä, jotka puoltaisivat rauhoitusajan olemassaoloa. Fiva toteaa myös, että ehdotuksen sisältämä palveluntarjoajan oikeus irtisanoa sopimus vain pakottavan lainsäädännön muuttumisen johdosta poikkeaa vakuutus sopimus laista. Fiva ei pidä perusteltuna säätää eri tavoin keskenään kilpailevien säästömuotojen osalta.

STM katsoo, että sijoitusrahastojen sääntöjen muuttamisen perusteella tapahtuva irtisanominen on suuri muutos nykyiseen verrattuna. Rahastojen sääntöjen muutos saattaa olla palveluntarjoajan määräysvallan ulottumattomissa ja irtisanomisoikeus vaikuttaa siksi kohtuuttomalta sanktiolta palvelun tarjoajaa kohtaan, kun sijoituskohteet ovat yleensä vähin kustannuksin vaihdettavissa.

Tutkimuslaitokset

VATT katsoo, että kilpailun toimivuuden kannalta on tärkeää, että asiakkaalla on oikeus irtisanoa säästämissopimus ja vaihtaa palveluntarjoajaa. VATT:n mukaan mahdollisuus muuttaa sopimuksen luonnetta säästämissopimuksen ja vakuutuksen välillä jää esitysluonnoksessa joiltain kohdin epäselväksi. Epäselväksi jää myös kysymys säästäjän oikeudesta irtisanoa sellainen vakuutus sopimus, jossa ei ole kuolemanvaravakuutusta eli jääkö irtisanomisoikeus sopimusosapuolten päätettäväksi.

Asiakkaiden edustajat ja muut

Osakesäästäjien Keskusliitto katsoo, että 60 päivän siirtoaika on erittäin pitkä huomioon ottaen sen, että sijoituskohteet ovat arvopapereita, jotka ovat julkisen kaupankäynnin kohteena, sekä rahastoja joista pääsee eroon yhdessä päivässä. Lausunnossa esitetään siirtoajaksi yhtä kuukautta eli 30 päivää. Lisäksi siirtämisestä perittävät kulut tulisi mainita säästämissopimuksessa ja/tai niille tulisi saada hyväksyntä Finanssivalvonnalta.

Veronmaksajain Keskusliitto katsoo, että luonnoksen mukainen 60 päivän siirtoaika sopimuksen irtisanomisesta on liian pitkä ottaen huomioon taloustilanteiden nopean muuttumisen. Varojen siirtoajaksi tulisikin lausunnon mukaan säätää 14 päivää kirjallisen irtisanomisilmoituksen saapumisesta. Luonnoksen sisältämän lakitekstin 15 §:ssä irtisanomisen edellytyksenä on, että säästäjä samalla tekee uuden säästämissopimuksen. Veronmaksajan Keskusliiton mukaan ei kuitenkaan ole mitään perustetta rajata pois mahdollisuutta siirtää varoja jo olemassa olevan säästösopimuksen tai eläkevakuutuksen piiriin. Lausunnon mukaan luonnos ei myöskään erittele miten yhden vuoden varoaika lasketaan tilanteissa, joissa varallisuus siirretään irtisanomisen seurauksena jo ennestään olemassa olevalle säästämistilille. Lausunnossa katsotaan, että vuoden varoajan tulisi koskea nimenomaan säästösopimusta, eikä sillä olevaa säästö pääomaa.

Myös **EETU** katsoo, että sopimuksen irtisanomiseen ehdotettua yhden vuoden vähimmäisaikaa voitaisiin harkita pidennettäväksi kustannusten nousun ja mahdollisten harkitsemattomien irtisanomisten ehkäisemiseksi.

Vakuutus- ja rahoitusneuvonta katsoo, että sopimuksen vuoden pituinen rauhoitus aika vaikuttaa lyhyeltä vakuutuksia silmällä pitäen, koska vakuutus sopimuksissa takaisinostoarvo sopimuksen alkuvaiheessa voi olla alhainen.

Palveluntarjoajien edustajat

FK:n näkemyksen mukaan siirto-oikeus palveluntarjoajien ja eläkevakuutusten välillä on kannatettava. FK kuitenkin katsoo, että säästäjän oikeus vaihtaa vuosittain palveluntarjoajaa ei tue lain tavoitetta vähentää säästämisen kuluja. Koska kyse on nimenomaan pitkäaikaissäästämisestä, laissa tulisi säätää mahdollisuudesta sopia enintään viiden vuoden rauhoitusajasta. FK toteaa myös, että luonnokseen sisältyvä säästäjän oikeus irtisanoa säästämissopimus 30 päivän kuluessa, jos sijoittamisen kohteena olevan sijoitusrahaston sääntöjä on muutettu, tulisi muuttaa siten, että irtisanomisen edellytyksenä pitäisi olla sijoitusrahaston sääntöjen oleellinen muuttaminen. Tämä johtuen siitä, että suurin osa sijoitusrahastojen sääntömuutoksista on teknisluonteisia.

Keskuskauppakamari pitää vuoden rauhoitus aikaa, jolloin sopimusta ei voi irtisanoa, lyhyenä ja katsookin sen nostavan säästämisen kuluja. Keskuskauppakamari esittää, että säästäjän oikeus irtisanoa säästämissopimus sijoitusrahaston sääntömuutoksen johdosta rajattaisiin koskemaan vain sellaisia sääntömuutoksia, joilla on olennaista merkitystä säästäjälle.

Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry katsoo, että lakiluonnoksen pykäliin tai ainakin perusteluihin tulisi kirjata myös kuinka tulee menetellä tilanteessa, jossa esimerkiksi PS-palvelu ei taloudellisesti kannata tai muista syistä palveluntarjoaja haluaa lopettaa ko. palvelun tarjoamisen. Lausunnossa myös arvostellaan säästäjän oikeutta irtisanoa säästämissopimus 30 päivän kuluessa sijoitusrahaston sääntömuutosilmoituksesta. Yhdistys toteaa, että lakiehdotuksessa ei sidota tätä irtisanomisoikeutta mitenkään muutosten olennaisuuteen tai siihen, mitä muita sijoituskohteita kuin ko. rahasto PS-sopimuksessa on valittu. Yhdistys katsoo, että vaihtoehtoisesti sääntömuutostilanteessa asiakkaalle voitai-

siin antaa mahdollisuus sopimusehdoista riippumatta vaihtaa sijoituskohdetta PS-sopimuksen sisällä, mutta ei irtisanoa koko sopimusta.

Sijoitusrahastoyhdistys pitää tärkeänä, että myös nykyiset yksilölliset eläkevakuutukset tulisi voida siirtää PS-järjestelmään ja PS-järjestelmästä pitäisi voida siirtyä eläkevakuutukseen. Tämä varmistaisi yhdistyksen mukaan PS-lain tavoitteena olevan kovemman kilpailun alalla, mikä olisi etu nimenomaan eläkesäästäjille, koska yhtenä suurimmista esteistä vapaaehtoisessa eläkesäästämisessä on nykyään kilpailun puute.

Suomen veroasiantuntijat ry toteaa lausunnossaan, että asiakkaan irtisanoessa säästö-sopimuksen yhden palveluntarjoajan kanssa ja siirtäessä säästämänsä varat toisen palveluntarjoajan piiriin tulisi selkeyden vuoksi perusteluosassa todeta, että säästämissopimuksen perusteella hankittuja sijoituskohteita ei tarvitse realisoida palveluntarjoajan vaihtamisen yhteydessä. Realisointiedellytys voisi käytännössä estää palveluntarjoajan vaihtamisen epäsuotuisan kurssikehityksen vuoksi.

TP pitää vuoden rauhoitusaikaa liian lyhyenä ottaen huomioon, että kyse on pitkäaikais-säästämisestä. Luonnoksen mukainen vuoden rauhoitusaika on omiaan lisäämään säästä-jältä perittäviä kuluja, jonka vuoksi **TP** esittääkin, että laissa säädettäisiin SIVA-työryhmän ehdotuksen mukaisesti mahdollisuudesta sopia enintään viiden vuoden rauhoitusajasta. **TP** pitää lisäksi tarpeettomana säästäjän oikeutta irtisanoa säästämissopimus sijoitusrahaston sääntömuutoksen johdosta. **TP** toteaa, että sijoittamisen kohteena olevaa rahastoa on joka tapauksessa mahdollista vaihtaa sopimalla palveluntarjoajan kanssa säästämissopimuksen muuttamisesta.

8. Eläkeikä sekä säästövarojen vähimmäistakaisinmaksuaika ja nostoperusteet

Valtaosa lausunnonantajista pitää tarkoituksenmukaisena, että vähennyskelpoisuuden ikäraja kytketään hallituksen esitysluonnoksessa esitetyn ratkaisun mukaisesti työeläkejärjestelmän vanhuuseläkeikään. Muutama lausunnonantaja esittää kuitenkin täsmennyksiä ikärajan soveltamiseen.

Suuri osa lausunnonantajista pitää ehdotettua säästövarojen 10 vuoden vähimmäis-takaisinmaksuaikaa hyväksyttävänä. Muutama lausunnonantaja näkee kuitenkin, että takaisinmaksuajan tulisi olla lyhyempi, esimerkiksi viisi vuotta, sillä ajan pidentäminen kahdesta vuodesta 10 vuoteen vähentää merkittävästi pitkäaikaissääs-tämisen houkuttelevuutta ja lisää säästäjän kustannuksia. Muutama lausunnonan-taja katsoo, että takaisinmaksuajan tulisi olla elinikäinen, sillä kansalaiset tarvitsi-sivat ikääntyessään lisää tuloja terveys- ja hoivapalveluiden sekä muidenkin palve-luiden hankkimiseen.

Muutama lausunnonantaja katsoo, että nostoperusteita tulisi laajentaa koskemaan myös hoiva- ja sairausmenoja sekä opintososiaalisia etuuksia. Myös nykyistä edellytystä yhden vuoden työttömyydestä nostoperusteen edellytyksenä ehdotetaan ly-hennettäväksi. Vakava sairaus tulisi olla peruste nostaa säästövarat ehdotettua ajanjaksoa nopeammin.

Viranomaiset

STM:n käsityksen mukaan 10 vuotta olennaisesti lyhyempi nostoaika on perusteltu, etenkin kun kyse on muista eläkesäästöjen nostoperusteista kuin eläkeiän saavuttaminen. Lakiin olisi ehdottomasti otettava siirtymäsäännös, jonka mukaan vanhoihin ehdoin vakuu-tuksiin tehdyt eläkesäästöt olisi voitava nostaa entisin ehdoin ja vanhoja sopimuksia tulisi

voida muuttaa entisin ehdoin. Siirtymäsäännösten puuttuminen johtaisi useimpien eläkevakuutussäästäjien osalta tarpeeseen täydentää eläkesäästöjen kuolemanvaraturvaa.

OPM ja ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen johtoryhmä eli AKKU-johtoryhmä toteavat lausunnoissaan, että työmarkkinoiden tulevaisuuteen liittyy sellaisia näkökohtia, joiden perusteella olisi tarkoituksenmukaista hyödyntää pitkäaikaissijoittamisella saavutettava veroetu eläketurvan kartuttamisen lisäksi myös osaamisen kasvattamisessa. Ehdotuksen mukaan sidotun pitkäaikaissäästämisen veroetu tulisi ulottaa hyödynnettäväksi myös opintososiaalisten etuuksien täydentämisessä sekä koulutuksen hankintakustannuksissa. Säästöjä voitaisiin nostaa ennen eläkeikää kuluihin, joita yksilölle aiheutuu koulutuksesta ja koulutuksen aikaisesta toimeentulosta. Nostoon oikeuttava koulutus määriteltäisiin kuten aikuiskoulutustuessa. OPM ja AKKU-johtoryhmä katsovat, että vaikka etuuden käyttäjämäärä jäisikin alhaiseksi, ei ole syytä rajoittaa pitkäaikaissäästämisen käyttöä osaamisen kasvattamiseen ja henkilökohtaisten työmarkkina-avalmiuksien kehittämiseen.

Kuluttajavirasto toteaa lausunnossaan, että taloudellisen taantuman myötä lisääntynyt työttömyys on kohdannut entistä useammin myös verokannusteisia yksilöllisiä eläkevakuutuksia ottaneita. Nyt monet heistä pitävät kohtuuttomana vaatimusta, että omaa eläkettä varten säästettyjä varoja ei voi saada käyttöönsä ennen kuin vasta vuoden kestäneen työttömyysjakson jälkeen, vaikka tarve säästövarojen käyttöön jo tätä ajankohtaa aiemmin olisi hyvinkin rinnastettavissa eläkeajan tarpeisiin. Lisävarojen saaminen tässä vaiheessa käyttöön voisi auttaa selviämään lama-ajasta pienemmin haitoin. Kun asiaa koskevaa lakia nyt joka tapauksessa muutetaan, myös työttömyysehtoa ennenaikaisena nostoperusteena tulisi viraston mukaan tarkastella uudelleen.

Virasto esittää myös harkittavaksi, että verokannusteisessa pitkäaikaissäästämässä työeläkelain mukaisen eläkeiän saavuttamiseen säästövarojen takaisinmaksun mahdollistavana perusteena rinnastettaisiin myös sairastuminen vakavaan sairauteen tai että vakava sairaus olisi myös laissa mainittu peruste, jolla säästö määrä voitaisiin nostaa ennen työeläkelain mukaista eläkeikää. Säästäjän kannalta tarve lisävaroilta on näissä tilanteissa pitkälle samanlainen kuin eläkevaiheessa ja olisi inhimilliseltä kannalta hyvinkin perusteltua. Kun lakiehdotuksessa muutenkin lähdetään nyt siitä, että verokannusteet olisi syytä nykyistä tarkemmin suunnata nimenomaan vain säästäjän henkilökohtaisia tarpeita palvelemaan säästämiseen, mahdollisuus käyttää säästövarat säästäjän oman vakavan sairauden hoitamiseen olisi linjassa tämän ajattelutavan kanssa.

Kuluttajaviraston mukaan myöskään yhteiskunnan varojen käytön kannalta ei ole olennaista eroa sillä, käyttääkö säästäjä omat varansa vakavan sairauden hoitoon ennen eläkeiän saavuttamista vai vasta sen saavutettuaan. Vakavan sairauden tehokas hoitaminen myös sairastuneen omia varoja käyttäen voi myös osaltaan mahdollistaa sen eläkepoliittisen toiveen toteutumisen, että henkilö tehokkaan hoidon ansiosta jatkaakin työelämässä pidempään kuin vain lakisääteiseen työeläkeikänsä.

Tutkimuslaitokset

VATT pitää hyvänä, että säästövarojen takaisinmaksuaikaa on pidennetty 10 vuoteen, vaikkakaan 10 vuoden aika ei ole riittävä.

ETLA:n mukaan nostoaikatauluihin liitetty porkkana, joka mahdollistaa nopeamman nostamisen sen aloittamista siirrettäessä, ei merkittävästi vaikuta siirtymiseen eläkkeelle. Menettely aikaistaa säästöjen purkamisaikataulua ja tekee siten uudesta tuotteesta vähemmän perustellun myöhäisen eläkeiän toimeentulolle. Sen sijaan esitykseen sisältyvä aikaisimman nostoiän kytkeminen lakisääteiseen eläkeikään on perusteltua. ETLA kat-

soo, että vaihtoehtoisessa mallissa kilpailua voitaisiin edistää esimerkiksi siten, että pitkäaikaissästäminen olisi ehdotetulla tavalla mahdollista työuran loppuun asti, mutta sen jälkeen osa varoista olisi konvertoitava loppuelämän mittaiseen eläkevakuutukseen.

PTT katsoo, että eläketurvan yleisen täydentämisen ja parantamisen näkökulmasta sekä työuran pidentämisen näkökulmasta hallituksen esitysluonnoksen ehdotukset säästövarojen nostamismahdollisuudesta pääsääntöisesti vähintään kymmenen vuoden ajan työeläkeiän alkamisesta lähtien ovat perusteltuja parannuksia nykyiseen. Sitominen yleiseen eläkeiän alkamiseen lienee kuitenkin asia, joka on selvitettävä tarkemmin, koska se voinee alkaa hyvinkin eri iässä.

PTT:n mielestä omarahoitteiseen hoivaan varautumisen näkökulmasta säästövarojen so-piva nostamisaika on paljon monimutkaisempi asia. Tältä osin ei ole käyty keskustelua siitä, mikä on se palvelujen laajuus ja taso, mitä julkinen valta verovaroin tulevaisuudessa järjestää. Jotta yksilöt voisivat järkevästi varautua itse ja säästämis- ja vakuutusmarkkinoille syntyisi tuotteita, joiden tuottoa voitaisiin purkaa pitkäaikaishoivan rahoittamiseen, olisi heidän tiedettävä mitä palvelujen julkinen järjestämisvastuu sisältää ja millaisiin menoihin on varauduttava itse. Keskustelua olisi siis käytävä julkisen ja yksityisen sektorin työnjaosta. Tämän vuoksi PTT katsoo, että veroedun rajausta tuotteisiin, joiden purkamisaika on elinikäinen, ei toimisi niin kauan kuin ”palvelulupauksen” laajuutta julkiselta sektorilta ei tiedetä. Lisäksi sillä, että yksilö tai kotitalous voi hoitaa oman varautumisen haluamiaan säästämisinstrumentteja käyttäen, on PTT:n mielestä kilpailua lisäävä vaikutus.

Asiakkaiden edustajat

Osakesäästäjien Keskusliitto katsoo, että ehdotettu 10 vuoden minimiaika, jona eläke tai säästösopimukseen perustuva suoritus voidaan maksaa, on kohtuuttoman pitkä, erityisesti ajatellen suomalaisten keskimääräistä kuolinikää, joka on nyt 75 vuotta ja miehillä selvästi tätäkin alempi. Vaikka eläkeiän saavuttaneen elinajanodote onkin tätä korkeampi, Keskusliitto esittää minimimaksuajaksi viittä vuotta. Koska kyseessä on nimenomaan vapaaehtoinen lisäeläketurva, jokainen säästäjä päättäköön itse mikä hänen kannaltaan on optimaalinen tapa nauttia lisäeläkkeestä.

Veronmaksajien Keskusliitto katsoo, että jos tarkoitus on sitoa säästösopimuksen varojen nosto yksilöllisesti kyseisen henkilön oikeuteen siirtyä vanhuuseläkkeelle, merkitsisi muutos joidenkin henkilöiden osalta lievennystä nykyisiin sääntöihin ja säästäjien asettamista eriarvoiseen asemaan. Koska yhdellä henkilöllä voi olla useiden eri eläkelakien mukaisia eläkeoikeuksia, tulisi laissa yksiselitteisesti määritellä minkä eläkelain mukainen eläkeikä otetaan huomioon. Veronmaksajain Keskusliitto pitää välttämättömänä, että laissa määritellään yksiselitteisesti ajankohta, jonka jälkeen säästövarat voidaan nostaa ilman korotettua veroseuraamusta. Jos tarkoitus on sitoa pitkäaikaissästöjen nostoaika yleiseen eläkeikään, tulisi eläkeiän osalta viitata vain työntekijän eläkelain (395/2006) 11 §:n yleiseen eläkeikään.

EETU pitää oikeana, että eläke tai muu suoritus maksetaan vähintään 10 vuoden aikana. Ehdotuksessa luetelluissa erityistilanteissa tästä ehdosta voitaisiin poiketa. Mielestämme myös näissä tapauksissa tulisi pyrkiä löytämään määrittelyt, jotka jaksottaisivat suoritukset usean vuoden ajalle. Näin toteutuisi paremmin laille asetettu tavoite yksilöllisen eläketurvan osuuden kasvattamisesta kansalaisten kokonaiseläketurvassa. EETU:n mielestä on oikein, että takaisinmaksulle asetettua 10 vuoden määräaika lyhennettäisiin kahdella vuodella jokaista ikävuotta kohden, jolla verovelvollisen ikä ylittää eläkeiän silloin kun eläkkeen maksu alkaa.

AKAVA katsoo, että eläkeikää koskevia säännöksiä tukee vielä täydentää mm. sellaisten tilanteiden varalta, joissa henkilöön sovellettava työeläkeikä muuttuu esimerkiksi työpäivän vaihdon yhteydessä. Erikseen on myös käsiteltävä tilanteet, joissa henkilöön sovellettava työeläkeikä ei ole tiedossa uuden sopimuksen solmimishetkellä (esimerkiksi 18 vuotta täyttänyt opiskelija).

EK:n mukaan on perusteltua, että vähennyskelpoisuuden ikäraja kytketään työeläkejärjestelmän vanhuuseläkeikään. Kytkennän ansiosta vapaaehtoisella säästämällä voidaan täydentää lakisääteistä eläketurvaa siitä iästä alkaen, jolloin henkilöllä on iän perusteella oikeus saada vanhuuseläkettä työeläkejärjestelmästä. Verovähennysoikeuden ikäraja muuttuisi samalla automaattisesti, jos työeläkejärjestelmän vanhuuseläkeikä nousee. Esitettyä uutta TVL:n 54 d §:n 2 momentin 1 kohtaa on kuitenkin täsmennettävä, koska työeläkelainsäädännössä on edelleen monia vanhuuseläkeikiä (esimerkiksi sotilaiden 55 vuotta) ja verovähennysoikeuden kytkeminen henkilökohtaiseen eläkeikään ei ole perusteltua. Lainkohta voitaisiin kirjoittaa esim. siten, että siinä viitataan kattavimman työeläkelain eli työntekijän eläkelain (TyEL) mukaiseen ikään, jonka täytettyään hänellä on oikeus saada vanhuuseläke.

SY:n mukaan säästötuotteiden eläkeikä tulisi sitoa kiinteämmin työeläkelainsäädännön alimpaan eläkeikään, joka on 63 vuotta, jotta etuudet eivät muutu kesken sopimuskauden.

MTK ei kannata ikärajan nostamista 63 vuoteen, jonka jälkeen ikärajan on tarkoitus seurata automaattisesti yleistä eläkeikää. Myöskään sitä, että vähennysoikeuden edellytykseksi säädettäisiin tulevaisuudessa mahdollisesti muuttuva eläkelainsäädäntö, ei MTK:n mukaan edistäne säästämistä. MTK katsoo, ettei nykyiseen ikärajaan tule puuttua eikä ainakaan takautuvasti.

Esitysluonnoksen ehdotusta takaisinmaksuajan nostamista kahdesta vuodesta kymmeneen vuoteen ei ole MTK:n mukaan omiaan edistämään säästötavoitetta ja näin ollen on ristiriidassa luonnoksen perimmäisen tarkoituksen kanssa. Tällaisia muutoksia ei tule tehdä takautuvasti myöskään jo olemassa oleviin sopimuksiin. MTK katsoo, ettei takaisinmaksuaikaan tule tehdä muutoksia luonnoksen esittämällä tavalla.

Palveluntarjoajien edustajat

ESY katsoo, että hallituksen esityksen luonnokseen otettu säästövarojen takaisinmaksuaikaa koskeva 10 vuoden edellytys ei ota esimerkiksi huomioon vakavasti sairastuneen henkilön välttämättömiä tarpeita saada säästövarat käyttöönsä lyhyemmässä aikataulussa.

Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry katsoo, että säästövarojen purkuaika voisi olla ehdotettua 10 vuoden vähimmäisaikaa lyhyempi, esimerkiksi nykyisten vastaavien sopimusten keskimääräinen purkuaika, noin kuusi vuotta, mutta asiakkaan niin halutessa pitempikin.

FK pitää valitettavana, että se lakisääteisessä eläkejärjestelmässä itsestään selvä tosiasia, että vanhuuseläkkeen pitää kestää koko loppuelämän ajan, ei toteutuisi tämän esityksen mukaisessa lisäeläketurvassa. Esitetty 10 vuoden eläke päättyisi juuri siinä vaiheessa kun kansalainen tarvitsisi tuloja terveys- ja hoivapalveluiden sekä muidenkin palveluiden hankkimiseen. Elinikäisten eläkkeiden houkuttelevuutta rasittaa ns. annuiteettiparadoksi, minkä mukaan ihmiset yleisesti tunnustavat elinikäisen eläkkeen järkevyyden, mutta siihen ryhtymisen kynnyks on tavanomaista säästämistä korkeampi. Tästä syystä yhteiskunnan tulisi tehdä houkuttelevammaksi sellainen säästäminen, missä säästöjen purkuvaihe on elinikäinen.

FK pitää outona esitykseen sisältyvää oikeutta nostaa eläke kymmentä vuotta lyhyemmässä ajassa, mikäli säästäjä aloittaa sen nostamisen alinta lakisääteistä vanhuuseläkeikää myöhemmin. Tällainen logiikka sotii FK:n mielestä niitä tavoitteita vastaan, mihin vanhuusajan toimeentulon täydentämisellä pitäisi pyrkiä.

FK katsoo, että jos vapaaehtoisen eläkkeen eläkeikä seuraisi automaattisesti työeläkkeen eläkeikää, syntyisi asiakkaille ja toimijoille epäselvä malli. Malli olisi järjestelmäteknisesti ja hallinnollisesti vaikea ja kallis toteuttaa. Asiakas ei voisi sopimusta solmiessaan tietää tulevan eläkkeensä alkamisajankohtaa. Tämä olisi viestinnällisesti erittäin hankalaa esittää esimerkiksi tarjouslaskelmassa. Eläkkeen maksatuksen jaksotusta koskevat säännökset (TVL 54 d §) aiheuttaisivat samoin jatkuvaa laskentatarvetta ja lisäisivät asiakkaiden kustannuksia. Eläkeikää koskevat verolain muutokset on toteutettava teknisesti siten, että ne eivät koske yritysten ottamia yksilöllisiä eläkevakuutuksia. Selkeyden vuoksi tämä tulisi mainita nimenomaisesti.

Keskuskauppakamari katsoo, että kahden vuoden nostoajan pidentäminen 10 vuoteen sisältyy riski siitä, että suoritusten maksuajan pidentyessä vastaavasti sopimuksiin liittyvien kustannusten määrä kasvaa. Kun esityksen tavoitteena on pitkäaikaissäätämisen kustannusten alentaminen, maksuajan pituuteen tulisi kiinnittää huomiota myös tästä näkökulmasta.

KHT-yhdistyksen mielestä säästöjen takaisinmaksuajan alkuhetken sitominen eläkeikään, jota todennäköisesti myöhemmin korotetaan, on merkittävä epävarmuustekijä. Tämä hyvin todennäköisesti alentaa merkittävästi pitkäaikaissäätämistä koskevan sopimuksen houkuttelevuutta. Yhdistys myös katsoo, että nykyisen kahdeksi vuodeksi säädetyn lyhyimmän mahdollisen takaisinmaksuajan pidentäminen 10 vuoteen heikentää merkittävästi pitkäaikaissäätämisen houkuttelevuutta. Pitkäaikaissäätämisen mahdollinen käyttäminen spekulatiivisena järjestelynä ei ole sellainen ongelma, jota olisi tarpeen torjua maksuajan pidentämisellä. Yhdistys katsoo, että säästövarojen lyhintä mahdollista takaisinmaksuaikaa tulisi pidentää esitettyä maltillisemmin esimerkiksi viiteen vuoteen.

KHT-yhdistys katsoo, että verrattuna nykyiseen eläkevakuutuksen sääntelyyn, säästöjen nostoperusteita tulisi uudistuksen yhteydessä tarkistaa ja laajentaa kattamaan esimerkiksi sairaanhoito- ja uudelleen kouluttautumiskulut.

TELA katsoo, että säästöjen noston määrittelemättömyys tekee tuotteista vaikeasti myytäviä kuluttajille, jotka haluavat suunnitella omia ratkaisujaan. Nostoaika tulisi TELA:n mukaan toteuttaa siten, että se mahdollisimman hyvin turvaa elinikäisen tulon säästäjälle.

Suomen veroasiantuntijat ry toteaa eläkeikään liittyvistä säännöksistä, että lakiluonnokseen ei sisälly mitään erillistä siirtymäsäännöstä, josta kävisi ilmi, koskisiko ja mistä lukien esitetty eläkeikää koskeva muutos myös vanhoja, ennen kulloisenkin lain voimaantuloa otettuja yksilöllisiä lisäeläkevakuutuksia. Olisi erityisesti verovelvollisten oikeusturvan kannalta perusteltuna, että lakiin lisätään selkeät siirtymäsäännökset ja esimerkiksi vastaavalla tavalla kuin vuoden 2004 uudistuksen yhteydessä vanhojen säännösten soveltamiselle ennen lain voimaan tuloa otetuille lisäeläkevakuutuksille säädetään viiden vuoden siirtymäaika, ts. vanhojen säännösten mukaista 62 vuoden ikärajaa sovelletaan verovuosina 2010 – 2014.

Säästövarojen takaisinmaksuajasta Suomen veroasiantuntijat ry toteaa, että verosäännöksissä asetettu kahden vuoden takaisinmaksuaika on ollut eläkevakuutusten osalta käytössä huomattavan pitkään ja se on myös toiminut hyvin. Kuten hallituksen esitysluonnoksessakin on todettu, keskimäärin eläkkeen takaisinmaksuaika on nykyisin noin seitsemän

vuotta, vaikka verosäännösten mukaan riittävä olisi kahden vuoden takaisinmaksuaika. Asiassa tulee myös ottaa huomioon, että pitkistä takaisinmaksuajasta voi aiheutua säästäjälle huomattavia lisäkustannuksia ja epävarmuutta, koska palveluntuottajat veloittavat säästäjältä takaisinmaksuajalta omat hallinnointikustannuksensa. Veroasiantuntijat esittävät harkittavaksi, että takaisinmaksuaikaa ei muutettaisi nykyisestä kahdesta vuodesta tai takaisinmaksuaika nostetaan enintään viiteen vuoteen.

NASDAQ OMX pitää ehdotusta 10 vuoden nostoajasta liian pitkänä ja katsoo, että asiasta tulisi voida vapaasti päättää. Jos tämä ei ole mahdollista, tulisi 10 vuoden määräaika lyhentää viiteen vuoteen.

Pörssisäätiön mukaan vapaaehtoiseen lisäeläkkeeseen säästäjällä tulee olla tarpeittensa mukainen valinnanvapaus säästöjensä nostamistavoissa. Pitkäaikaissäästämällä varaudutaan kattamaan erilaisia eläkeajan tarpeita. Osa haluaa käyttää varansa suuriin kertamaksuihin, kuten isoihin sairauden hoitokuluihin, asunnon korjauksiin tms. ja osa saada juoksevaa lisäeläkettä. Mikäli eläkesäästäjä ei itse ehdi säästöjään käyttää, ne tulee maksaa pitkäaikaissäästäjän perillisille.

Säästöpankkiliitto pitää ehdotettua 10 vuoden nostoaikaa sopivana ja hyväksyy säästöjen nostamisen alkamisen samassa aikataulussa kuin työeläkettä aletaan maksaa.

ETK:n mukaan laissa olisi hyvä olla määrittely siitä, että sidottu pitkäaikaissäästäminen olisi mahdollista vain esimerkiksi eläkeikään tai eläkkeen nostamisen alkamiseen asti, jotta välttyttäisiin ei-toivotuilta spekuloinneilta. ETK:n mielestä tulee vielä uudestaan tutkia mahdollisuuksia sen varmistamiseksi, että säästötuotteet antaisivat yksilölle suojan mahdollisesti pitkänkin eliniän varalta, esimerkiksi annuiteettiperiaatetta soveltaen.

9. Muut seikat

Nykyisten sopimusten asema

Osa lausunnonantajista on vaatinut vahvistusta uuden lainsäädännön vaikutuksista jo voimassa oleviin sen soveltamisalaan kuuluviin sopimuksiin. Asiaa kommentoineet lausunnonantajat ovat yleensä oletaneet, että uudistuksia ei sovelleta jo olemassa oleviin sopimuksiin.

STM katsoo, että vakuutettujen etujen kannalta keskeistä on huolehtia siitä, että voimassa olevien vakuutus sopimusten ehtoja ei verolainsäädännön keinoin kiristetä.

Fiva pitää tarpeellisenä, että siirtymäsäännöksessä käsiteltäisiin uuden sääntelyn sovellettavuutta myös voimassa oleviin eläkevakuutus sopimuksiin sekä kysymystä irtisanomiselle asetetun vuoden määräajan laskuajankohdasta voimassa olevien sopimusten osalta.

FK toteaa lausunnossaan, että luonnoksesta puuttuu vahvistus sille, että uudistuksia ei ole tarkoitus soveltaa miltään osin jo olemassa olevien yksilöllisten eläkevakuutusten sopimusehtoihin tai verokohteluun. FK:n näkemyksen mukaan nykyisten sopimusten sitovuutta tulee kunnioittaa eikä eläkevakuutuksen kenties jo vuosikymmeniä sitten tehneitä kansalaisia pidä pakottaa tekemään muutoksia sopimustensa sisältöön. FK katsoo, että muutoksiin pakottaminen olisi perustuslain omaisuudensuojasäännösten vastaista ja siten juridisestikin toteutettavissa vain perustuslain säätämisyksessä.

ESY puolestaan ei pidä tarkoituksenmukaisena sitä, että mahdollisuus siirtää vakuutus-sopimuksia rajoitettaisiin koskemaan vain lain voimaantulon jälkeen syntyviä sopimuk-sia. ESY katsoo, että vakuuttamisen tehokkuuden saavuttaminen ja kilpailuneutraalisuus edellyttävät vakuutus-sopimusten laajaa siirrettävyyttä.

Keskuskauppakamari esittää lausunnossaan oletuksensa, että voimassa olevien yksi-tyishenkilöiden ottamien yksilöllisten eläkevakuutusten osalta lakiehdotuksella ei ole nii-den sopimusehtoihin vaikutusta, vaikka tämä ei ilmenekään lakitekstistä.

SY katsoo, että pitkäaikaissäätämistä koskevan sopimuksen siirtämiseen liittyvillä sään-nöksillä ei tulisi puuttua voimassa oleviin eläkevakuutus-sopimuksiin.

NASDAQ OMX katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi vakavasti pohtia säästämissopi-muksen irtisanomisoikeuden ulottamista myös vanhoihin eläkevakuutus-sopimuksiin, esimerkiksi 3-5 vuoden siirtymäsäännöksen kautta. NASDAQ OMX toteaa, että joka ta-pauksessa lainsäädännön olisi mahdollistettava myös vanhojen sijoituskohteiden laajen-taminen uuden lainsäädännön mukaiseksi.

Säästämissopimus (varojen hallinnointi)

Useat lausunnonantajat ovat käsitelleet kysymystä säästövarojen hallinnoinnin jär-jestämisestä. Kaikki asiaa kommentoineet ovat katsoneet, että ehdotuksen sisältämä omistus- ja hallinnointijärjestely ei ole toimiva. Erityisesti osakeomistuksiin liittyvi-en oikeuksien ja velvollisuuksien toteutuminen on herättänyt kysymyksiä.

Viranomaiset

Fiva katsoo, että pitkäaikaissäätämislakiluonnoksessa ehdotettu konstruktio, jossa varat sijoitetaan palveluntarjoajan nimissä asiakkaan lukuun, ei ole yksiselitteinen. Fiva:n nä-kemyksen mukaan tilisijoitukset eivät edellytä varojen sijoittamista palveluntarjoajan nimissä asiakkaan lukuun ja arvopaperisijoitusten osalta ”omissa nimissä asiakkaan lu-kuun” johtaisi käytännössä hallintarekisteröintiin, jota ei toistaiseksi ole sallittu kotimai-sille asiakkaille arvo-osuusjärjestelmässä eikä rahasto-osuusrekisterissä. Hallintarekiste-röinti jättäisi epäselväksi myös sen, miten säästäjä voisi käyttää mahdollista äänivaltaan-sa ja millainen vaikutus sillä olisi liputusvelvollisuuteen. Fiva ehdottaa, että hallintarekis-teröintimallista luovuttaisiin ja sen sijaan toiminnan sidottu luonne varmistettaisiin riittä-villä luovutusrajoituskirjauksilla sekä arvo-osuusjärjestelmässä että rahasto-osuusrekisterissä. Näin varat olisivat säästäjän nimissä, mutta eivät heidän disponoitavis-saan.

STM toteaa lausunnossaan, että esityksestä ei ilmene miten osakkeisiin liittyvää äänioi-keutta ja muita oikeuksia voi käyttää. Kuuluuko esimerkiksi äänioikeus varoihin oikeute-tulle vai palveluntarjoajalle? STM:n näkemyksen mukaan äänioikeus tulisi kuulua varoi-hin oikeutetulle.

Asiakkaiden edustajat

Osakesäästäjien Keskusliitto kiinnittää lausunnossaan erityistä huomiota siihen kenen nimissä sijoituskohteet ovat. Lausunnossa todetaan, että järjestely, jossa palveluntarjo-ajan sijoittaessa varat omissa nimissään ja asiakkaan lukuun luonnoksen mukaisesti, on usealla tavalla ongelmallinen. Esimerkiksi kysymykset omistajan oikeuksista (äänivallas-ta), liputussäännöistä ja lunastuspykälistä ovat ongelmallisia. Lisäksi esiin nousee kysy-mys siitä, onko sijoittajan aina käytettävä palveluntarjoajan meklaria osakesijoituksis-

saan, jolloin kaupankäynti suoraan pörssissä (esimerkiksi nettivälittäjän) kautta ei olisi mahdollista.

Osakesäästäjien Keskusliitto katsoo, että nämä epäkohdat voidaan korjata siten, että säästäjälle voitaisiin avata arvopapereiden säilytystili, joka olisi siis säästäjän nimissä. Hoitotiliksi voitaisiin määrätä säästämistili, jolloin sijoittaja voisi käydä kauppaa osakkeilla nykyiseen tapaan mutta ei kuitenkaan voisi siirtää arvopapereita muualle tai nostaa rahoja suoraan ilman, että ne kulkevat säästämistilin kautta. Tämä pienentäisi palveluntarjoajan ja sitä kautta sijoittajan kuluja, verrattuna meklarin välityksellä käytävään kauppaan. Lisäksi, näin sijoittaja voisi palveluntarjoajaa vaihtaessaan siirtää vain säästämistilin toiselle palveluntarjoajalle siten, että säilytystili säilyisi ennallaan.

Palveluntarjoajien edustajat

FK kokee sekavaksi ja tarpeettomaksi mallin, jossa palveluntarjoaja sijoittaisi säästövarat omissa nimissään asiakkaan lukuun. FK:n mukaan palveluntarjoajan nimissä sijoittaminen monimutkaistaa varojen todellista hallintaa ja omistusta. FK katsoo, että tehtäessä sijoituksia pörssiyhtiön arvo-osuuksiin tarkoittaisi säästösopimuksissa olevien arvo-osuuksien merkitseminen palveluntarjoajan nimiin käytännössä osakeomistuksen hallintarekisteröinnin hyväksymistä. Samoin FK pitää epäselvänä sitä, kuka käyttäisi osakkeisiin kohdistuvia osakasoikeuksia ja osallistuisi yhtiökokouksiin ja osuudenomistajien kokouksiin. FK katsoo, että esitetystä mallista on vaara, että esimerkiksi pankit joutuvat rakentamaan asiakasvarojen vastaanottamiseksi kokonaan uuden tililuokan, joilla olevien varojen osalta päätöksenteon ja riskinkannon vastuukysymykset saattavat olla epäselviä riippuen laaditun sopimuksen tarkkuudesta ja asiakkaan ymmärryksen tasosta. FK katsoo myös, että järjestely lisäisi hallinnoinnin kustannuksia, jotka välittyisivät asiakkaille kuluna. FK huomauttaa myös lakiesityksen tulkinnanvaraisuudesta sen suhteen kuka säästämistilin avaa ja kenen nimissä.

FK toteaa lisäksi, että sijoituksen tuoton maksaminen tai kierrättäminen säästämistilin kautta ei tulisi olla välttämätöntä, vaan lain perusteluissa tulisi mahdollistaa tuoton pääomittaminen sijoitusvaroihin ilman, että tuottoa täytyisi suorittaa säästämistilille.

Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa on syytä perusteellisesti selvittää, onko lakiehdotuksen mukainen menettely, että sijoittaminen tapahtuisi palveluntarjoajan nimiin, tarkoituksenmukainen. Luonnoksesta ei ilmene kuka avaa säästämistilin ja kuka ratkaisee mihin pankkiin säästämistili avataan. Keskuskauppakamari katsoo, että malli johtanee siihen, että kaikissa tapauksissa palveluntarjoaja käyttää itsenäisesti sijoituskohteisiin liittyviä hallinnointi- ja osakasoikeuksia. Tämä lopputulos ei ole Keskuskauppakamarin mukaan yhteneväinen jo eduskunnan käsiteltävänä olevan osakkeenomistajien oikeuksista annetun direktiivin kanssa.

Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry katsoo, että luonnoksessa ehdotetun 6 § 1 momentin mukaan käytäntö, että palveluntarjoaja sijoittaa säästövarat omissa nimissään asiakkaan lukuun, tarkoittaisi ilmeisesti käytännössä hallintarekisteröintiä. Yhdistyksen mukaan olisi outoa, jos säästäjä ei voisi käyttää omistamiensa osakkeiden äänivaltaa yhtiökokouksissa. Yhdistys katsoo, että säästäjällä tulisi olla mahdollisuus voida disponoida säästöistä suoraan itse, kunhan realisointivaiheessa varmistuttaisiin, että rahaliikenne tapahtuu toiseen PS-lain piiriin kuuluvaan tuotteeseen. Yhdistys katsoo myös, että monimutkainen malli nostaa palvelun hintaa verrattuna tavalliseen sijoittamiseen. Myöskään sijoitusrahastolaki ei tunne tällaista konstruktia, vaan rahasto-osuusrekisteriin merkitään aina osuudenomistaja eli ilmeisesti tässä yhteydessä ehdotuksen mukaan palveluntarjoaja. Ehdotus merkitsisi myös sitä, että niiden rahastoyhtiöiden, joilla ei ole laajennettua toimilupaa, tulisi hakea toimiluvan laajennusta kattamaan myös omaisuudenhoito.

ETK katsoo, että säästösopimuksia tulee rajata esitettyä voimakkaammin, jotta mahdollisuudet ei-toivottavaan verosuunnitteluun vähenisivät.

Euroclear katsoo, että varojen joustava siirtäminen palveluntarjoajaa vaihdettaessa helpottuisi, mikäli pitkäaikaissäästämisvarat kirjataan säästäjän nimissä olevalle arvo-osuustilille. Euroclear toteaa, että arvo-osuustilille ei voida tehdä oikeudellisesti sitovaa kirjausta siitä, että kyseisellä tilillä olevat arvo-osuudet ovat jonkun muun kuin tilinhaltijan omaisuutta. Jos säästäjän varat kirjataan palveluntarjoajan nimissä olevalle arvo-osuustilille, aiheutuu tästä monenlaisia ongelmia, joita ei ilmeisesti ole lakiehdotuksen yhteydessä arvioitu. Näistä ongelmista esimerkkeinä Euroclear mainitsee osakkeisiin liittyvien osakasoikeuksien epäselvyys, liputussäännöt, sisäpiirirekisterin päivittyminen todellisilla omistajatiedoilla sekä verohallinnolle tehtävän raportoinnin hankaluuden.

Euroclear katsoo, että voimassa olevan arvo-osuustileistä annetun lain kannalta paras vaihtoehto mainittujen ongelmien ratkaisemiseksi olisi se, että säästäjän varat sijoitettaisiin suoraan säästäjän nimissä olevalle arvo-osuustilille johon kirjattaisiin luovutusrajotus, jonka oikeudenhaltijana on pitkäaikaissäästämisen palveluntarjoaja. Tällaisen arvo-osuustilin maksuyhteystiliksi voitaisiin määrittää säästäjän säästämistili. Euroclear toteaa myös, että tällainen kirjaamismenettely mahdollistaisi myös varojen joustavan siirtämisen toisen palveluntarjoajan nimiin tilanteissa, joissa säästäjä haluaa vaihtaa pitkäaikaissäästämisen palveluntarjoajaa.

Säästöpankkiliitto katsoo, että asiakkaan oikeuksien ja asiakkaalle välttämättömän talletussuojan takia pankkitilien tulee olla normaaliin tapaan säästäjän nimissä. Säästöpankkiliitto toteaa myös, että asiakkaan on mahdotonta ymmärtää rakennetta, jossa pankki palveluntarjoajana sijoittaisi säästövarat omissa nimissään.

TP toteaa lausunnossaan, että lakiehdotuksesta ei selkeästi käy ilmi tehdäänkö säästämistiliä koskeva sopimus säästäjän kanssa, vai tekeekö palveluntarjoaja pankin kanssa sopimuksen säästämistilin avaamisesta säästäjän nimiin. Lisäksi TP esittää kysymyksiä koskien palveluntarjoajan mahdollisuutta maksaa korkoa pankissa olevalle säästämistilille sekä siitä voiko asiakas itse päättää, mihin pankkiin säästämistili avataan, vai onko se aina palveluntarjoajan päätettävissä. TP huomauttaa myös, että esimerkiksi sijoitusrahastolaki ei tunne konstruktia, jossa palveluntarjoaja sijoittaa säästövarat omissa nimissään asiakkaan lukuun. Rahasto-osuusrekisteriin merkitään aina osuudenomistaja. Lisäksi TP katsoo, että jos sijoituskohde mahdollistaa tuottojen pääomittamisen sijoitusvaroihin, tuottoa ei tällöin ole välttämätöntä suorittaa säästämistilille.

Vastuu puutteellisista tai virheellisistä tiedoista (9 §)

Lausunnoissa kannatetaan ehdotettua säännöstä. Muutamat lausunnonantajat ovat kuitenkin pitäneet hankalana ehdotettua säännöstä palveluntarjoajan vastuusta puutteellisista tai virheellisistä tiedoista. Säännöksen on katsottu olevan hankala erityisesti sijoituskohteiden määrämuotoisuudesta johtuen. Tämän vuoksi vahingonkorvausta on pidetty tarkoituksenmukaisempana hyvityskeinona.

Fiva toteaa, että luonnoksesta jää epäselväksi, koskeeko velvollisuus pelkästään itse pitkäaikaissäästämissopimuksesta annettuja tietoja vai myös sijoituskohteista tai -palvelusta annettuja tietoja. Fiva katsoo, että vastuun laajuus olisi hyvä tuoda esille vähintään perusteluissa.

Kuluttajavirasto pitää PS-lakiin otettavaa säännöstä palveluntarjoajan vastuusta tärkeänä. Kuluttajavirasto katsoo, että säännös vastaa vakuutusopimuslain vastaavaa sääntelyä ja PS-lailla säännellyksi tulevat säästötuotteet rinnastuvat eläkevakuutukseen, joten vastuuperusteen on siksi syytä olla samanlainen. Kuluttajavirasto toteaa, että vaikka myyjän sopimusoikeudellinen vastuu markkinointitiedoista voidaan johtaa myös kauppalaista ja kuluttajansuojalaista ja se voidaan siten katsoa vallitsevaksi yleiseksi oikeusperiaatteeksi, on perusteltua kirjata se lakiin.

Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry katsoo, että vakuutusopimuslain kaltaisen sanktionsääntelyn ulottamiseen PS-säästämiseen ei ole tarvetta, koska säästäjällä on oikeus saada vastaava tuote toiselta palveluntarjoajalta, minkä lisäksi lähtökohta ei istu monimutkaisempiin sijoitustuotteisiin. Lausunnossa todetaan, että selvyyden vuoksi olisi syytä esimerkiksi pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa mainita, että vastuu ei kuitenkaan ulotu säästämisen kohteena olevien sijoituskohteiden sopimuksiin. Yhdistyksen näkemyksen mukaan vahingonkorvaus olisi tarkoituksenmukainen hyvitys mahdollisista tiedonantovirheistä.

TP katsoo, että selvyyden vuoksi olisi esimerkiksi pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa syytä mainita, että palveluntarjoajan vastuu ei ulotu säästämisen kohteena olevien sijoituskohteiden sopimuksiin. TP toteaa, että esimerkiksi sijoitusrahasto-osuus ei voi tulla voimaan erilaisena kuin muut kyseisen rahaston rahasto-osuudet.

Edunsaajamääräys (11 §)

Muutama lausunnonantaja on kiinnittänyt huomiota ehdotetun säännöksen hankaluteen ja tulkinnanvaraisuuteen.

OM katsoo, että luonnoksen peruslähtökohtiin kuuluva kilpailuneutraliteetti ei toteudu, mikäli ehdotetussa PS-laissa ei sovelleta edunsaajamääräyksen suhteen, mitä vakuutusopimuslain 47 § 3 momentissa todetaan siitä, että varat eivät kuulu säästäjän kuolinpesään.

Fiva katsoo, että johtuen säästövarojen sisältymisestä säästäjän kuolinpesään, ei ole itseltään selvää, mikä on kuolinpesän muiden osakkaiden ja edunsaajan oikeus kuolinpesään kuuluvaan säästöön. Fiva toteaa, että perinnönjakamiseen liittyy usein riitoja, joten riitojen ennalta ehkäisemiseksi on syytä huolellisesti harkita, onko pitkäaikaissäästämislaissa tarpeen säätää tarkemmin edunsaajan oikeudesta kuolinpesään kuuluviin pitkäaikaissäästämissopimukseen liittyviin varoihin, jotta edunsaajan ja kuolinpesän mahdollisten muiden osakkaiden oikeus varoihin on mahdollisimman selvä.

FK katsoo, että esityksessä on kokonaan sivuutettu sellaisten jäämistöoikeudellisten kysymysten tarkastelu, joita ehdotettu järjestelmä aiheuttaisi. Rintaperillisen lakisuojaosan ja pitkäaikaissäästämissopimuksen välinen suhde on täysin sääntelemättä. Ehdotuksesta ei FK:n näkemyksen mukaan käy ilmi, miten valmistelussa on otettu huomioon yleisen siviilioikeuden ja perhevarallisuus oikeuden lainsäädännölle asettamat vaatimukset.

Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry katsoo, että ehdotettu pykälä ei sellaisenaan sovi sijoitusrahastotoimintaan tai osakesäästämiseen. Pykälästä ei selviä kuinka säästövaroja tulee sopimuksen lakkaamisen jälkeen hoitaa.

Peruuttaminen (12 §)

Muutama lausunnonantaja on katsonut säästäjän peruuttamisoikeuden sisällön johtavan mahdolliseen kohtuuttomuuteen palveluntarjoajaa kohtaan.

TP katsoo, että ehdotuksen säännös, jonka mukaan peruuttamistilanteessa säästövarojen arvo määräytyy peruuttamisilmoituksen saapumispäivän kurssin mukaan, voi johtaa kohtuuttomuuteen palveluntarjoajan kannalta, koska se ei yleensä pysty realisoimaan asiakkaan lukuun arvopaperimarkkinoille tehtyjä sijoituksia peruuttamisilmoituksen tekemispäivän arvoon. Tämän vuoksi TP katsoo riittäväksi, että palveluntarjoaja palauttaisi kertyneet säästövarat säädettyssä ajassa.

Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry pitää ongelmallisena peruuttamisoikeuden muotoilua, jonka mukaan varojen arvo määräytyisi peruuttamisilmoituksen saapumispäivän kurssin mukaisesti, koska kurssikehityksestä riippuen sijoituksiin liittyvä markkinariski jäisi yksinomaan joko asiakkaalle tai palveluntarjoajalle.

Ehtojen muuttaminen pakottavan lainsäädännön muuttumisesta johtuen (13 §)

Muutama lausunnonantaja on kiinnittänyt huomiota palveluntarjoajan oikeuteen muuttaa säästämissopimuksen ehtoja pakottavan lainsäädännön muuttuessa. Kommentit ovat pääasiassa kiinnittäneet huomiota lainsäädännön symmetrisyyteen vakuutussopimusten ja PS-sopimusten sääntelyn välillä.

OM katsoo, että jatkovalmistelussa on syytä harkita, onko ehdotettu säännös tarpeellinen. OM huomauttaa, että muutos pakottavassa lainsäädännössä tulee aikaisemmin sovitujen ehtojen sijasta sopimussuhteen sisällöksi ilman, että palveluntarjoaja nimenomaisesti tekee tätä koskevan ehtomuutoksen. Mikäli ehdotusta tehtäessä on pidetty silmällä esimerkiksi säästämissopimukseen liittyvien verohyötyjen saamisen ehtojen muutoksia, ei OM:n näkemyksen mukaan palveluntarjoajalla tulisi olla oikeutta yksipuolisesti tehdä vastaavaa muutosta säästämissopimukseen.

Fiva huomauttaa, että ehdotusluonnoksessa ei esitetä säännöstä vakuutussopimuslakiin, joka oikeuttaisi vakuutusyhtiön muuttamaan vakuutusehtoja lainsäädännön muuttamisen johdosta. Fiva katsoo, ettei pitkäaikaissäästämissopimukseen ja eläkesopimukseen tulisi soveltaa erilaisia säännöksiä tältä osin. Lisäksi Fiva toteaa, että ehdotuksesta jää epäselväksi se, miten suhtaudutaan palveluntarjoajan maksujen korottamiseen. Ehdotuksesta ei myöskään käy ilmi, mitä tarkoitetaan pakottavalla lainsäädännöllä tässä yhteydessä.

FK katsoo, että kilpailuneutraliteetin vuoksi sopimusehtojen muuttamisen tulisi olla mahdollista yhdenmukaisesti sekä vakuutussopimuslain että uuden PS-lain nojalla. FK toteaa, että nyt ehdotettu PS-lain 13 §:n sanamuoto mahdollistaa pitkäaikaissäästämis- tuotteen ehtojen muuttamisen muun muassa lainsäädännön muuttumisen johdosta. Vastaavaa oikeutta ei ole nykyisessä vakuutussopimuslaissa, eikä sellaista myöskään ehdoteta säädettäväksi.

Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry katsoo, että ehdotus poikkeaa nykykäytännöstä esimerkiksi sijoituspalvelusopimuksissa, joissa sopimusehdoissa on sovittu ehtojen muutusoikeudesta ja niiden johdosta asiakkaalle syntyvästä irtisanomisoikeudesta. Lausun-

nossa todetaan, että selvyyden vuoksi säästämissopimuksen asiakkaan kanssa yhteisymmärryksessä tapahtuvasta muuttamisesta olisi hyvä mainita ainakin perusteluissa.

Rikosoikeudellinen vastuu (20 §)

Muutama lausunnonantaja pitää valittua lainsäädäntötekniikkaa liian avoimena ja ylimitoitettuna.

OM toteaa launnossaan, että rikosoikeuden kokonaisuudistuksen yhteydessä on noudatettu keskittämisperiaatetta, joka edellyttää vankeusuhkaisten rikosten siirtämistä rikoslakiin. Ehdotuksessa poiketaan tästä periaatteesta. OM katsoo, että säännöksen keskeinen ongelma on se, että rangaistavaksi säädetään teonkuvauksessa tarjoaminen. Ilmeisesti kuitenkin niin, että tarjoaminen ymmärretään tässä yhteydessä hyvin laajasti. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että pykälässä säädettäisiin rangaistavaksi tämän lain säännösten rikkominen. OM kiinnittääkin huomiota kysymykseen siitä, mihin pykälään rangaistussäännös itse asiassa viittaa eli mistä se hakee sisältönsä ja mikä varsinaisesti on rangaistavaa. OM katsoo, että tällainen avoimeksi jäävä lainsäädäntötekniikka ei ole hyväksyttävää rikosoikeudessa etenkin, kun kyseessä on vankeusuhkainen teko. OM:n näkemyksen mukaan voidaan perustellusti kysyä, onko rikosoikeus tässä yhteydessä perusteltu lainsäädäntökeino ja millä perusteella. OM katsoo, että yksi tapa korjata liiallista avoimuutta olisi viitata niihin lain pykälisiin, joiden rikkomisen rangaistussäännöksen on ajateltu kattavan. Tässä yhteydessä tulisi OM:n mukaan punnita nimenomaisesti sitä, mitkä tekotavat ovat niin moitittavia, että niitä varten tulee säätää vankeusuhka. OM katsoo myös tarpeelliseksi harkita, tuleeko kriminalisointia rajoittaa siten, että vain tahalliset teot tulisivat kriminalisoiduiksi. Esityksessä tulisi OM:n mukaan joka tapauksessa perustella, miksi tahallisuusvastuu ei riittäisi ja mitkä ovat painavat syyt myös tuottamuksellisten tekojen kriminalisoinnille.

Fiva katsoo, että pitkäaikaissäästämislakiin ehdotettua rangaistussäännöstä, joka kattaa kaikkien lakiin otettujen säännösten noudattamatta jättämisen, voidaan pitää laajana ja ylimitoitettuna. Fiva huomauttaa, että rangaistusvastuu pitäisi muun muassa sisältää tilanteen, jossa palveluntarjoaja olisi jättänyt täyttämättä selonotto- tai tiedonantovelvollisuutensa. Fiva kiinnittää huomiota siihen, ettei tällaisiin tilanteisiin ole rahoitusmarkkinalainsäädännössä aiemmin liittynyt rikosoikeudellista seuraamusta, vaan esimerkiksi arvopaperimarkkinalainsäädännössä seuraamus on vahingonkorvausoikeudellinen.

Osakesäästäjien Keskusliitto ry toteaa launnossaan, että arvopaperilain rikkomuksista, ellei rikoslaki muuta määrää, on rangaistus yleensä yksi vuosi ja yhtenäisyyden vuoksi Liitto esittää sitä myös PS-lakiin. Osakesäästäjien Keskusliitto katsoo, että ei ole perusteita sille, että käsiteltävässä laissa pitäisi olla käytössä lievempi rangaistus, varsinkin kun tämän lain alaisena tulee toimimaan laajempi joukko säästäjiä kuin arvopaperilain alaisiin sopimuksiin sijoittava

10. Luettelo lausunnonantajista (41 kpl)

Viranomaiset

Finanssivalvonta (jäljempänä **Fiva**)
 Kansaneläkelaitos
 Kilpailuvirasto
 Kuluttajavirasto
 Oikeusministeriö (jäljempänä **OM**)
 Opetusministeriö (jäljempänä **OPM**)
 Sosiaali- ja terveysministeriö (jäljempänä **STM**)
 Suomen Pankki (jäljempänä **SP**)
 Verohallitus

Tutkimuslaitokset

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos (jäljempänä **ETLA**)
 Palkansaaajien tutkimuslaitos (jäljempänä **PT**)
 Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos (jäljempänä **PTT**)
 Valtion Taloudellinen Tutkimuskeskus (jäljempänä **VATT**)

Asiakkaiden edustajat

Akava ry
 Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen johtoryhmä eli AKKU-johtoryhmä
 Elinkeinoelämän Keskusliitto EK (jäljempänä **EK**)
 Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry (jäljempänä **EETU**)
 Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
 Osakesäästäjien Keskusliitto ry
 Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry (jäljempänä **SAK**)
 Suomen Kuluttajaliitto
 Suomen Kuntaliitto
 Suomen Yrittäjät (jäljempänä **SY**)
 Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry (jäljempänä **STTK**)
 Vakuutus- ja rahoitusneuvonta
 Veronmaksajain Keskusliitto ry

Palveluntarjoajien edustajat

Eläkesäätiöyhdistys – ESY ry (jäljempänä **ESY**)
 Eläketurvakeskus (jäljempänä **ETK**)
 Euroclear Finland Oy (jäljempänä **Euroclear**)
 Finanssialan Keskusliitto (jäljempänä **FK**)
 Keskuskauppakamari
 KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry
 NASDAQ OMX Helsinki Oy (jäljempänä **NASDAQ OMX**)
 Suomen Pörssisäätiö
 Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry
 Suomen Strukturoitujen Sijoitustuotteiden ry (jäljempänä **SSS**)
 Suomen Vakuutusmeklariliitto ry (jäljempänä **SVAM**)
 Suomen Veroasiantuntijat ry
 Säästöpankkiliitto
 Tapiola Pankki Oy (jäljempänä **TP**)
 Työeläkevakuuttajat TELA (jäljempänä **TELA**)